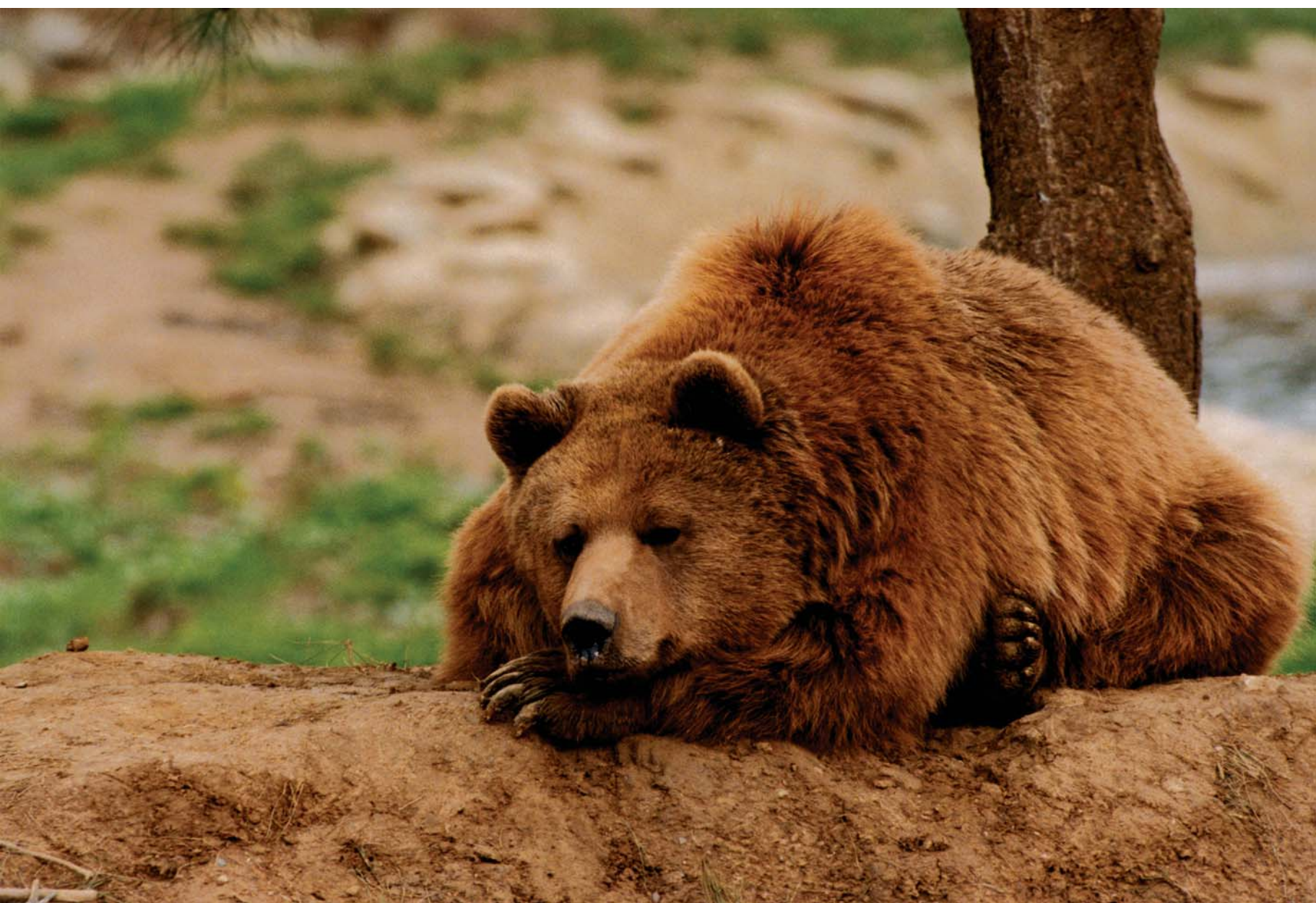

Bozayı (*Ursus arctos*) © Victor Watkins

Orta Batı Karadeniz Bölgesi

Abant Dağları

OBK001

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Abant Gölü © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 124829 ha

Boylam : 31,06°D

Enlem : 40,65°K

Yükseklik : 70 m - 1869 m

İl(ler) : Bolu,Düzce, Sakarya

İlçe(ler) : Düzce merkez, Bolu merkez, Kaynaşlı, Akyazı, Gölyaka, Mudurnu, Göynük, Hendek

Koruma Statüleri : Tabiat parkı, tabiatı koruma alanı, doğal sit alanı

■ **Alanın Tanımı:** Bolu – İstanbul karayolunun güneyi ile Bolu – Mudurnu karayolları arasında kalan ÖDA, Abant Dağları silsilesini içine alır. Abant Gölü, Eften Gölü, Sülüklügöl, Karamurat Gölü gibi sulakalanlar ve başta Mudurnu Çayı olmak üzere irili ufaklı birçok akarsu ÖDA'nın içinde yer alır.

■ **Habitatlar:** ÖDA'nın kuzey bölgesi, alçak kesimlerde doğu kayını (*Fagus orientalis*), 1500 metrenin üzerinde ise Uludağ göknarının (*Abies nordmanniana* ssp. *bormmuelleriana*) baskın olduğu sık ormanlarla kaplıdır. Ayrıca bölgede yer yer sançam (*Pinus sylvestris*) ve şimşir (*Buxus sempervirens*) topluluklarına rastlanır. Orman sınırı ardıc ağaçlarından oluşur. Sülüklügöl Tabiatı Koruma Alanı'nda saf sançam, Uludağ göknarı, doğu kayını ve orman toplulukları ile bu türlerden oluşan karışık ormanlar yer alır. Burada ayrıca ülkemizdeki en geniş ve yoğun şimşir (*Buxus sempervirens*) toplulukları bulunur.

Alanın dik ve kurak olan güney yamaçları ise geçmişteki aşırı otlatma baskısından dolayı tahrip olmuştur. Burada genelde meşe baskın çalı toplulukları ve erozyona uğramış yamaçlar uzanır.

Bölgede bulunan göller ve bunlara bağlı sulakalan sistemleri alanın önemini artırır. Özellikle Abant Gölü, Abant Yaylası ve Karamurat Gölü çevresindeki turbalıklar birçok nadir bitki türüne ev sahipliği yapar.

■ **Türler:** Bitkiler açısından oldukça önemli olan Abant Dağları, dünya üzerinde sadece bu alanda yaşadığı bilinen iki bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır; *Ornithogalum pascheanum* ve *Poa asiae-minoris*.

Bölgede ülkemize endemik bir fındık faresi alt türü olan *Muscardinus avellanarius abanticus* bulunur.

Bir alabalık alttürü olan *Salmo trutta abanticus* bölgeye endemiktir.

Alan birçok kelebek türü için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bu türlerden apollo (*Parnassius apollo*) ve Kafkas fisto keleşği (*Zerynthia caucasica*) nesilleri küresel ölçekte tehlike altında olan türlerdir.

■ **Alan Kullanımı:** ÖDA'nın ormanlık ve meralık alanlarında geleneksel alan kullanımı yöntemleri devam etmektedir. Abant ve Sülüklügöl çevresindeki günübirlik turizm faaliyetleri ile bölgenin önde gelen gelir kaynaklarından bir olmaya başlamıştır.

■ **Tehditler:** Abant ve Sülüklü göllerinin çevresinde yürütülen günübirlik turizm faaliyetleri alanı yoğun insan baskısıyla karşı karşıya getirmektedir. Yakın geçmişte Abant Gölü civarında inşa edilen oteller ve yollar bitki örtüsüne zarar vermiştir.

ÖDA'nın yüksek bölümlerindeki aşırı otlatma baskısı ağaç örtüsüne zarar vermekte ve gelişmesini engellemektedir. Kaçak avcılık bölgenin karşı karşıya kaldığı sorunlardandır.

Ayrıca bölgedeki kuruluşların Sülükgöl'e yabancı balık yavruları bırakması sonucunda göle adını veren sülükler zarar görmüştür.

■ **Koruma Çalışmaları:** 1998 yılında tabiat parkı olarak koruma altına alınan Abant Gölü ve çevresinin uzun devre gelişme planı 2003 yılından beri uygulanmaktadır. Sülüklügöl ve yakın çevresi 1987 yılında tabiatı koruma alanı olarak koruma altına alınmıştır.

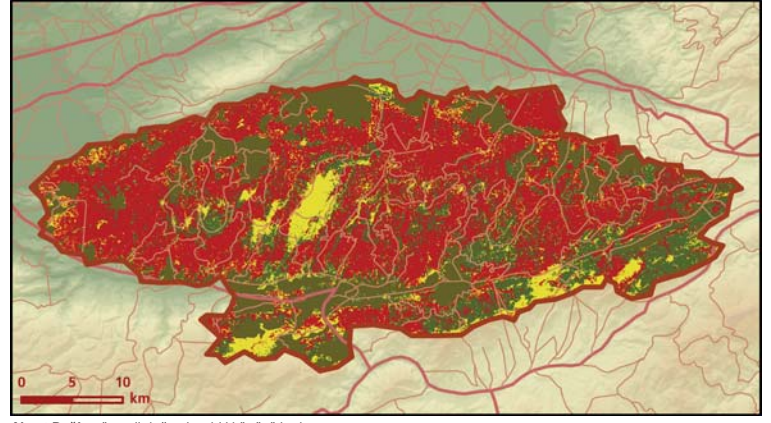
■ Yeri İlgili Sahipleri

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü; Bolu Orman Bölge Müdürlüğü; Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Düzce İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Sakarya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Mudurnu Kaymakamlığı; Kaynaşlı Kaymakamlığı; Gölyaka Kaymakamlığı

■ Bahtiyar Kurt, Yıldray Lise

Abant Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Abant Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

	Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	<i>Crocus abantensis</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Dactylorhiza bythinica</i>	I	0	—	—	Var	A2
	<i>Dactylorhiza nischalkiorum</i>	I	0	—	LC	Var	A2
	<i>Lythrum anatolicum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
	<i>Ornithogalum pascheanum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Paronychia chionaea</i>	I	0	—	—	Var	A2
	<i>Poa asiae-minoris</i>	I	I	—	—	Var	A2
	<i>Taraxacum aznavourii</i>	I	0	—	DD	Var	A2
	<i>Taraxacum mirabile</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
	<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Ficedula semitorquata</i>	0	0	NT	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Picus canus</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
	<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
	<i>Muscardinus avellanarius abanticus</i>	I	0	NT	LC	Var	B2, CI
	<i>Sorex satunini</i> - Abant Dağları	0	0	LC	LC	Var	B2, CI
	<i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
	<i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
	<i>Salmo trutta abanticus</i>	I	0	LC	(VU)	Var	B1, B2, CI
	<i>Erebia medusa</i> - Balkanlar ve K. Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
	<i>Euphydryas aurinia</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI, CI
	<i>Glaucopsyche arion</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	BI
	<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
	<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
	<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
	<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
	<i>Tomares nogelli</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
	<i>Zerynthia caucasica</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, CI
	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	0	0	—	—	Var	CI

Sündiken Dağları

OBK002

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Sündiken Dağları © Turgut Tarhan

Yüzölçümü : 218068 ha

Boylam : 31,18°D

Enlem : 39,93°K

Yükseklik : 190 m - 1818 m

İl(ler) : Eskişehir

İlçe(ler) : Eskişehir merkez, Nallıhan, Sarıcakaya, Alpu, Mihaliççık, Mihalgazi, Beylikova

Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası, doğal sit alanı

■ **Alanın Tanımı**: ÖDA; Ankara'nın Nallıhan İlçesi, Eskişehir il merkezi ile Alpu ve Mihaliççık ilçelerinin arasında doğubati doğrultusunda uzanan dağlık bölgeyi kapsar. Ayaş-Bozüyük arasındaki D140 devlet karayolu ÖDA'nın kuzeyinden geçerken, Eskişehir – Alpu – Mihaliççık – Nallıhan arasındaki karayolu güney kısımlara ulaşımı sağlar. 1818 metreye ulaşan zirvesiyle İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısındaki en yüksek noktalarından birini bünyesinde barındıran Sündiken Dağları, güneyde kademe kademe alçalarak Eskişehir'in bozkırlarıyla birleşir. Kuzeydeyse Sakarya Nehri'nin açtığı ve Mihalgazi civarında 190 metreye kadar düşen derin vadiler oluşturur.

■ **Habitatlar**: ÖDA; meşe, karaçam, sarıçam ve kızılçam ormanları, ardıc toplulukları, dağ bozkırları ve yüksek dağ çayıruları ile tanımlanan alanlarından oluşur. Sündiken Dağları İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinin kesişim bölgesinde yer almasına rağmen alanın Akdeniz iklimine sahip olması nedeniyle biyocoğrafik karakteri belirlenebilmiş bitkilerin bir kısmı Akdeniz kökenlidir. Bölgenin güneyi insan yerleşimine daha elverişli olduğundan doğal orman örtüsünün bir kısmı kaybedilmiştir. Yükseklerde bulunan parçalı karaçam (*Pinus nigra*), ardıc (*Juniperus excelsa* ve *J. oxycedrus*) ve meşe (*Quercus ceris*, *infectoria* ve *pubescens*) ormanları alanın doğal yapısı hakkında önemli ipuçları vermektedir. İç Anadolu bozkırıyla alanın buluştuğu güney uçları, nadir bitki türleri için önemlidir. Vadi içlerinde kızılçam (*Pinus brutia*) ağırlıklı ormanlar ve bunun içine karışan meşe gibi geniş yapraklı türler ve ardıçlar bulunur.

Dağın üst kesimleri daha nemli ve insan baskısından bir nebze de olsa uzak olmalarının katkısıyla orman örtüsü açısından daha zengindir. En yüksekte yer alan sarıçam (*Pinus sylvestris*) toplulukları karaçamlarla beraber baskın türleri oluşturur.

■ **Türler**: Alandaki 12 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Dağların güney kısmındaki bozkır kuşağı nadir bitki türlerini barındırır. Bu kuşakta saptanan endemik *Alyssum niveum*, *Centaurea nivea* ve *Sideritis gulendamae* türlerinin nesilleri tükenme tehlikesiyle karşı karşıyadır. *Convolvulus pulvinatus* alanda bulunan ve Eskişehir bölgesine has nadir bitkilerdendir. Alanın çevresinde, örneğin Nallıhan civarında, çok yaşlı anıt ağaçlar bulunmaktadır.

Ülkemizin önemli kara akbaba (*Aegypius monachus*) topluluklarından biri alandaki karaçam ormanlarında bulunur. Bu ormanlar aynı zamanda nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan şah kartal (*Aquila heliaca*) için de önemlidir. Alanın engebeli yapısı sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) ve küçük akbabanın (*Neophron percnopterus*) da alanda bulunmasına sebep olmuştur. ÖDA aynı zamanda, ülkemize endemik bir kelebek türü olan Anadolu çokgözlüsü (*Plebeius hyacinthus*) için küresel ölçekte önem taşır.

■ **Alan Kullanımı**: Alandaki en önemli faaliyetler ormancılık ve tarımdır. Hayvancılık halkın diğer gelir kaynakları arasında bulunur.

■ **Tehditler**: Alan üzerindeki en önemli tehditlerin başında kaçak ağaç kesimi ve aşırı otlatma gelmektedir. Yıllar boyu süren ağaç kesimleri dağın güney kısımlarındaki ormanların çoğunun yok olmasına, kuzeydeki alanların tahribine yol açmıştır. Süregelen aşırı otlatma, orman örtüsünden arta kalan alanların da erozyon sonucu kaybedilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Yasadışı avcılık sonucu alanda bulunması gereken büyük toynaklı memeliler çok azalmış veya yok olmuştur.

Alan içerisinde bulunan yerleşim birimlerinin büyümesi insan baskısını (tarla açma, yol inşaatları vs) artırmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları**: Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

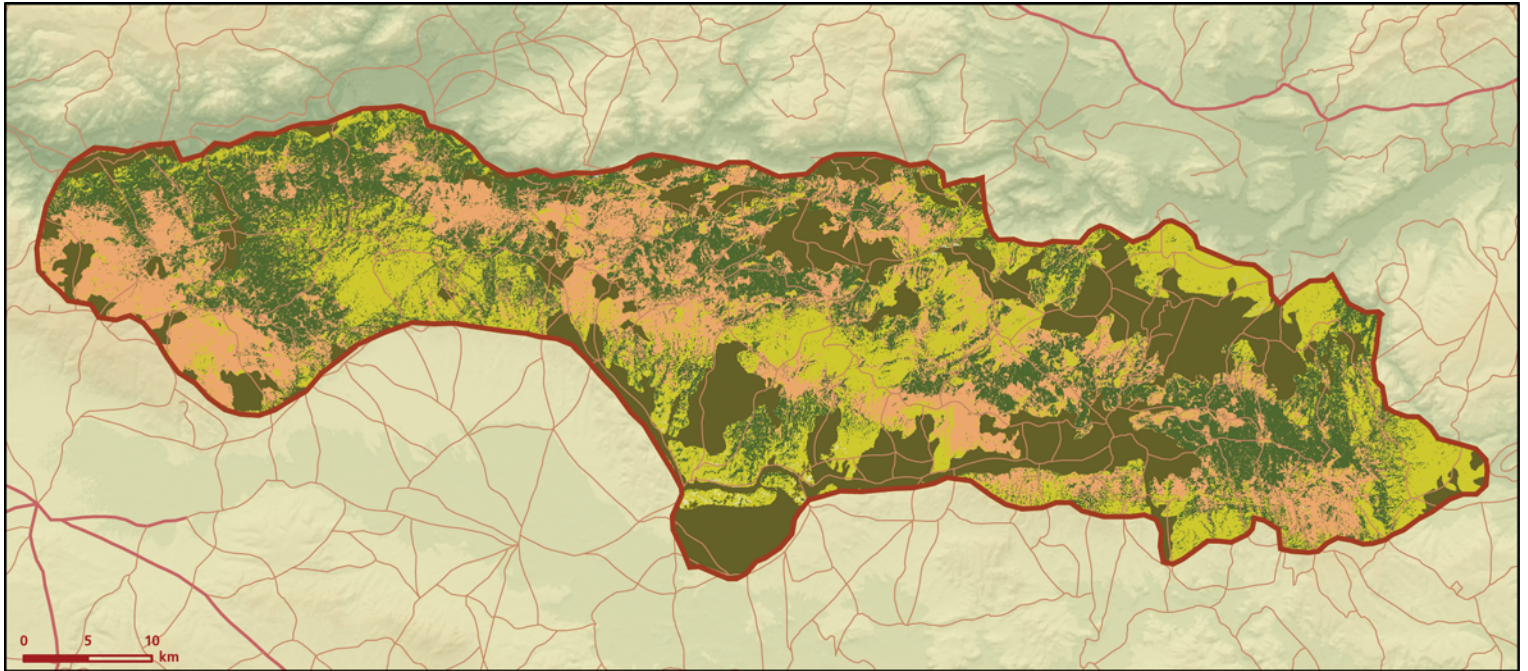
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Eskişehir Valiliği; Eskişehir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Gazi Üniversitesi Biyoloji Bölümü; İstanbul Üniversitesi Biyoloji Bölümü; ODTÜ Kuş Gözlem Topluluğu.

■ **Barbaros Demirci**

Sündiken Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Sündiken Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alyssum borzaenum</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Alyssum niveum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Astragalus pseudocaspicus</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Campanula pterocaula</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Centaurea nivea</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Centaurea wiedemanniana</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Convolvulus pulvinatus</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Hieracium phrygiense</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Hieracium reductum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Onobrychis paucijuga</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Sideritis gulendamae</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Veronica kopgeciensis</i>	I	0	—	VU	Var	A1
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	10-15 Çift (Üreme)	C1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Aquila heliaca</i>	0	0	VU	LC	2-3 Çift (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	2-5 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	4-6 Çift (Üreme)	CI
<i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	10 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	BI, CI
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
 <i>Aspius aspius</i>	0	0	DD	—	Var	CI
 <i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Plebeius hyacinthus</i>	1	0	—	—	Var	A2, A4, CI
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Tomares nogelli</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
 <i>Coenagrion ornatum</i>	0	0	—	—	Var	CI

Anadolu gelincigi (*Tomares nogelli*) © Ahmet Baytaş

Centaurea nivea © Mecit Vural

Alyssum niveum © Mecit Vural

Sarıyar Barajı

OBK003

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Sarıyar Barajı - Kız Tepesi © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 31754 ha
Boylam : 31,38°D
Enlem : 40,02°K
Yükseklik : 390 m - 900 m
İl(ler) : Eskişehir, Ankara
İlçe(ler) : Beypazarı, Nallıhan, Mihaliççık
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

- **Alanın Tanımı**: ÖDA; Ankara'nın Nallıhan ve Beypazarı ilçelerinin güneyinde, Sakarya Nehri üzerinde inşa edilen Sarıyar Barajı'nı ve etrafındaki tepeleri içine alır. Türkiye'nin büyük barajlarından biri olan Sarıyar Barajı, 1956 yılında işletmeye açılmıştır. Alan, güneyde Sündiken Dağları'nın doğu ucu olan Hamam Dağı, kuzeyde ise Kapıkın Dağları'yla sınırlanır. Sarıyar baraj gölünü besleyen akarsular, Sakarya Nehri ile bu nehrin kolları olan Aladağ, Kırmir ve Gürleyik çaylarıdır. Kırmir ve Aladağ çayları baraj gölüne kanıştıkları yerlerde mevsimsel sulakalanlar oluşturur. Aladağ Çayı'nın oluşturduğu ve çanak biçiminde bir çöküntüde yer alan mevsimsel küçük bir göl, Nallıhan Kuş Cenneti olarak koruma altındadır. Göl ve çevresindeki tepeler bitki çeşitliliği açısından çok önemlidir. Bu tepeler jipsli, mamli ve killi topraklardan oluşur. Erozyonun çok hızlı olduğu alan küçük vadi ve çaylarla bölünmüştür.
- **Habitatlar**: ÖDA; göl yüzeyi, tatlı ve tuzlu mevsimsel gölcük ve sulak çayırılar, dağ bozkırları, tarım alanları ile kızılçam topluluklarından oluşur. Alanın doğu ucundaki Kırmir Çayı Deltası, mevsimsel göl yüzeyi ve geniş sulak çayırılar kapsar. Alanın kuzey ucunda benzer bir yapı sergileyen Aladağ Çayı'nın deltasında tuzcul özellikteki Nallıhan Kuş Cenneti bulunur. Deltanın çevresindeki tuzcul bozkırlar bitki çeşitliliği için önemlidir.
- **Türler**: ÖDA içindeki Nallıhan Kuş Cenneti buraya uyum sağlamış tuzcul bitki türleri açısından önemlidir. Bunların başında alana endemik *Salsola grandis* ve *Verbascum gypsicola* gelir. Alan kuşlar için üreme döneminin yanı sıra göç ve kış dönemlerinde de önem taşır. Bölgede kuluçkaya yatan önemli türler arasında gece balıkçılı (Nycticorax nycticorax), küçük akbaba (Neophron percnopterus), bıyıklı doğan (Falco biarmicus) kara çaylak (Milvus migrans) ve gökdoğan (Falco peregrinus) sayılabilir. Küçük akbalıkcıl (Egretta garzetta), gri balıkcıl (Ardea cinerea) ve gece balıkcılı aynı kolonide kuluçkaya yatar. Bölgede düzenli olarak görünen akkuyruklu kartal (Haliaeetus albicilla) büyük olasılıkla yakın çevrede üremektedir. Alan Göç sırasında çok sayıda leylek (Ciconia ciconia) ve angıt (Tadorna ferruginea) için konaklama noktasıdır. Kış döneminde çok sayıda kaz, ördek ve patkaya ev sahipliği yapan alan kuğular için de önemli bir barınaktır.

- Sarıyar Barajı kıyılarına 2005 yılında nesli küresel ölçekte tehlike altındaki Anadolu yaban koyunu (*Ovis orientalis anatolica*) yeniden yerleştirilmiştir.
- **Alan Kullanımı**: Gölde balıkçılık yapılır. Sazan, yayın, karagöz gibi tatlı su balıkları barajda yaşamaktadır. Gölün çevresinde tarım ve hayvancılık ana geçim kaynağıdır. Gölün kuzeybatı kıyısında, Çayırhan Termik Santral İşletmesi bulunur. Yaz döneminde Sarıyar Barajı üzerinde tekne gezileri yapılmaktadır.
- **Tehditler**: Nallıhan Kuş Cenneti çevresinde yapılan sebze tarımı bazı nadir tuzcul bitki türlerine zarar vermektedir. Nallıhan-Beypazarı ilçeleri arasında yapımı planlanan çift şeritli yol da Nallıhan Kuş Cenneti çevresindeki nadir bitki türlerini tehdit etmektedir. Yol inşasının bu türleri dikkate alarak planlanması gerekmektedir.
- Aladağ ve Kırmir çaylarının göle döküldüğü alanlarda kaçak avcılık yapılmaktadır.
- **Koruma Çalışmaları**: Nallıhan Kuş Cenneti'nde günübirlik ziyaretçilerin kuş gözlemelerini sağlamak amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü bir gözlem merkezi inşa etmiştir. Doğa Koruma Vakfı alanda her yıl fotosafariler düzenlemektedir.

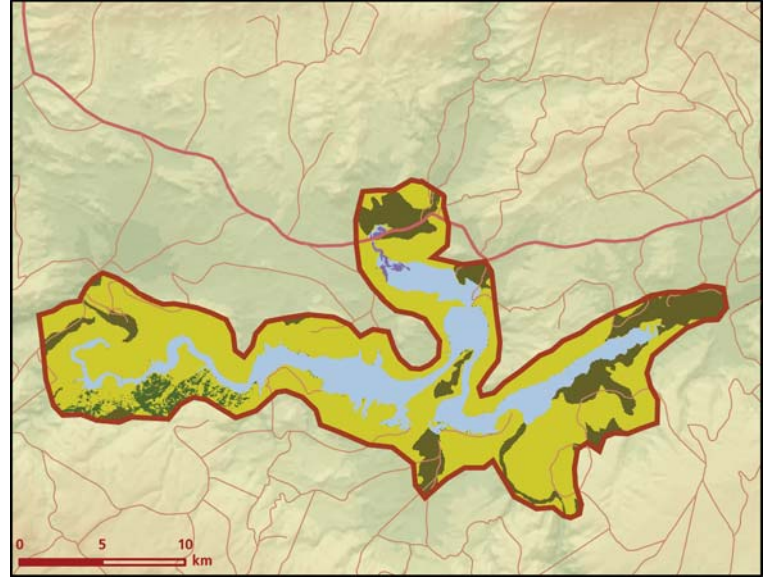
■ Yeri İlgili Sahipleri

Ankara Valiliği; Devlet Su İşleri V. Bölge Müdürlüğü; Nallıhan Kaymaklığı; Ankara İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Doğa Koruma Vakfı.

■ Kiraz Erciyas, Dicle Tuba Kılıç

Sarıyar Barajı önemli doğa alanı topografya haritası

Sarıyar Barajı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Anabasis aphylla</i> - Nallıhan	0	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Muscari adillii</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Petrosimonia nigdeensis</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Salsola grandis</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2
<i>Verbascum gypsicola</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	15-20 Birey (Kışlama)	C1
<i>Branta ruficollis</i>	0	0	VU	VU	5-52 Birey (2004 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	3 Çift (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Casmerodius albus</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	121 Birey (2002 Kışlama)	C1
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	100 Çift (Üreme)	C1
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	10000-20000 Birey (Göç)	A3, B3, C1, C3
<i>Ciconia nigra</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	20 Çift (Üreme)	C1
<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Cygnus columbianus</i> - Hazar	0	0	LC	(VU)	32-51 Birey (Kışlama)	B1, B3, C1, C3
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	20 Çift (Üreme)	C1
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Grus grus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	3500-5000 Birey (Göç)	A3, B3, C1, C3
<i>Haliaeetus albicilla</i>	0	0	LC	LC	2-3 Çift (Üreme)	C1
<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	20-30 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	15-20 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Nycticorax nycticorax</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	120 Çift (Üreme)	C1
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	5000-8000 Birey (Kışlama)	A3, B3, C1, C3
 <i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, C1

Bolu Dağları

OBK004
İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Yedigöller © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 70298 ha
Boylam : 31,64°D
Enlem : 40,90°K
Koruma Statüleri : Milli park, tabiatı koruma alanı

Yükseklik : 270 m - 1980 m
İl(ler) : Bolu, Düzce
İlçe(ler) : Yığılca, Mengen, Bolu merkez, Kaynaşlı

■ **Alanın Tanımı:** Bolu Dağları Bolu şehir merkezinin kuzeyinde kalan ve batıdoğu doğrultusunda uzanan bir dağ silsilesidir. Bölgenin en yüksek noktası Celedoruğu'dur (1980 m). Alan doğuda Devrek (Bolu) Çayı ile sınırlanır. Dağın güney yamaçları Bolu Çayı'nın ana kollarından biri olan Büyüksu Deresi'ni besler. Kuzey Yamaçları ise ÖDA'nın kuzeybatısındaki Hasanlar Barajı'nı besler. Alanın içinde Yedigöller Milli Parkı bulunur.

■ **Habitatlar:** ÖDA'nın genelinde yaşlı ve el değmemiş orman alanları uzanır. Bolu merkeze yakın bölgeler Uludağ göknarının (*Abies nordmanniana* ssp. *bommuelliana*) saf ve doğu kayını (*Fagus orientalis*) ve gürgen (*Carpinus betulus*) ile karışık gösterdiği ormanlarla kaplıdır. Kuzey bölgelerde ise doğu kayını ve gürgenin baskın olduğu karışık ormanlarda meşe toplulukları (*Quercus petraea* ssp. *iberica*, *Q. macranthera* ssp. *syriensis*), karaçam (*Pinus nigra*), sarıçam (*Pinus sylvestris*), akçaağaç (*Acer trautvetteri*) ve dişbudak (*Fraxinus excelsior*) bulunur. Melen Deresi'ne doğru 800 metreden alt seviyelerde kayın ormanları yerlerini karaçamlara bırakır. ÖDA'nın güneybatısında ise kayın ormanları arasına göknar ve sarıçamlar karışır.

ÖDA'nın kuzeydoğusunda yer alan Yedigöller havzası, kayan kütlelerin vadi önlerini kapaması sonucu oluşan ve aralarında 50-60 m yükselti farkı bulunan, kuzeyden güneye doğru sıralanan yedi heyelan gölünden meydana gelmektedir. Burada doğu kayınının baskın olduğu sarıçam, karaçam, Uludağ göknarı ve gürgenden oluşan karışık ormanlar görülür.

Kale-Bolu Fındığı Tabiatı Koruma Alanı'nda anıtsal boyutlara ulaşan Türk fındığı (*Corylus colurna*) bireylerinin oluşturduğu ormanlar vardır.

■ **Türler:** Bolu Dağları, nesli dünya ölçeğinde tehlike altında olan ve ülkemize endemik *Lathyrus undulatus* bitki türünün yaşadığı bir bölgedir.

Kuşlar açısından da önemli olan ÖDA'da ortanca ağaçkakan (*Dendrocopus medius*), orman toygan (*Lullula arborea*), kara ağaçkakan (*Dryocopus martius*) ve küçük yeşil ağaçkakan (*Picus canus*) gibi ılıman kuşak orman biyomu türlerinin büyük popülasyonlarına ev sahipliği

yapar. Alanda ayrıca gökdoğan (*Falco peregrinus*) ve kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*) üremektedir.

Bolu Dağları, yerleşim yerlerinden uzaklığı ve bütünlüğü bozulmamış orman yapısı ile yaban hayatı ve memeliler için de önemli bir alandır. Büyük memeli türlerin dışında bölge ülkemize endemik bir fındık faresi alt türü olan *Muscardinus avellanarius abanticus* açısından önemlidir.

Alan, aralarında nesli küresel ölçekte tehlike altındaki Kafkas fisto kelebeği (*Zerynthia caucasica*) türünün de bulunduğu birçok kelebek türü nedeniyle ÖDA statüsünü sağlamaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgenin genel geçim kaynağı ormancılık faaliyetleridir. Arıcılık da bölgede gelişmiştir. Bunların yanında bölgede daha az olmakla birlikte hayvancılık ve tarım faaliyetleri de sürdürülmektedir. Yedigöller bölgesinde günübirlik ve konaklamalı turizm faaliyetleri son yıllarda artmaya başlamıştır.

■ **Tehditler:** Alandaki tehditlerin başında, ÖDA'nın doğu sınırındaki Devrek Çayı üzerinde inşa edilen Köprübaşı Barajı gelir.

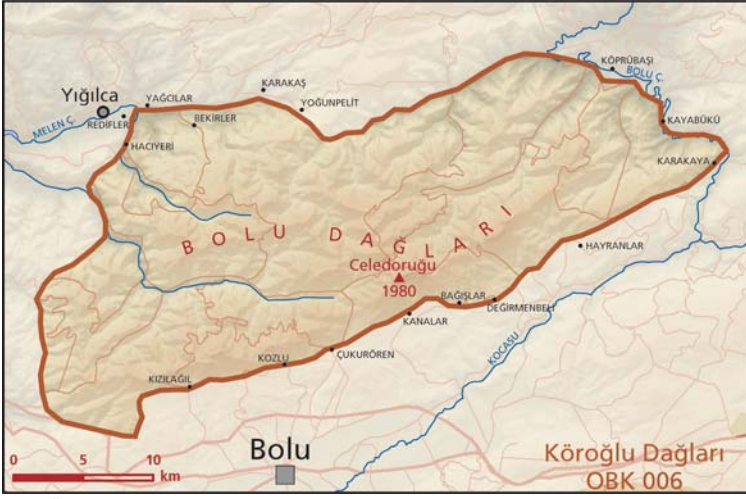
Yerleşim yerlerinden uzak olan bölgedeki önemli diğer tehditler yasadışı balık ve memeli avcılığıdır. Alandaki ormanlarda sürdürülebilir olmayan yararlanma biçimleri doğal türlerin yaşam alanlarını daraltmaktadır.

Milli parkın mevcut sınırları alanın sahip olduğu doğal çeşitliliği bütünüyle temsil etmediğinden genişletilmesi önerilmektedir.

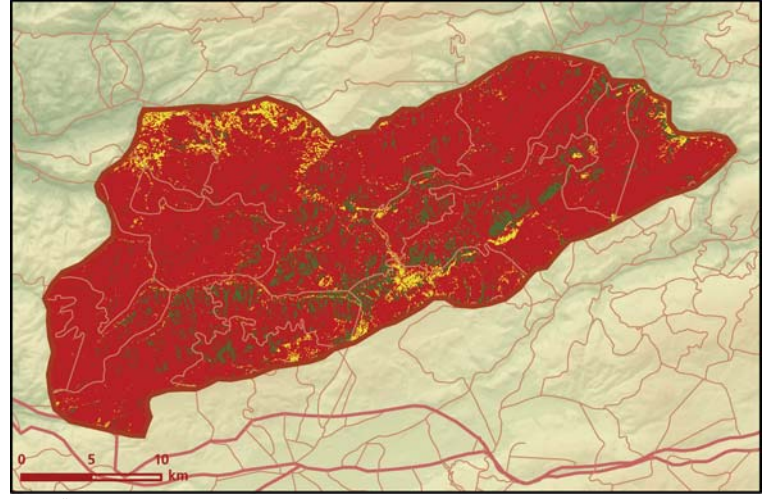
■ **Koruma Çalışmaları:** ÖDA sınırları içinde yer alan iki koruma alanı 1965 yılından beri koruma altında olan Yedigöller Milli Parkı ve 1988 yılında koruma altına alınan Kale-Bolu Fındığı Tabiatı Koruma Alanı'dır.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Bolu Orman Bölge Müdürlüğü; Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Düzce İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Yığılca Kaymakamlığı; Mengen Kaymakamlığı; Kaynaşlı Kaymakamlığı.

■ **Bahtiyar Kurt, Yıldırım Lise**

Bolu Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Bolu Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Lathyrus undulatus</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dryocopus martius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Picus canus</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
 <i>Muscardinus avellanarius abanticus</i>	I	0	NT	LC	Var	B2, CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Tomares nogelli</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Zerynthia caucasica</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, CI

Yedigöller © Ali İhsan Gökçen

Yeniçağa Gölü

OBK005

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-2)

Yeniçağa Gölü © Barbaros Demirci

Yüzölçümü : 1492 ha

Boylam : 40,47°D

Enlem : 32,01°K

Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 990 m - 1040 m

İl(ler) : Bolu

İlçe(ler) : Yeniçağa

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA; Bolu ilinin Yeniçağa ilçe merkezindeki gölü ve gölü çevreleyen Yeniçağa Ovası'nın bir kısmını içine alır. Yeniçağa Ovası, Kuzey Anadolu fay kuşağının etkisiyle oluşmuş bir çukurluğun sonradan alüvyonlarla dolması sonucunda meydana gelmiştir. Üçgen biçimli bu düzlüğün büyük bir kısmını Yeniçağa Gölü ve gölün oluşturduğu turbalık kaplamaktadır. Göl, etrafındaki pınarların kireçli suları ile beslenir ve derinliği 11 metreyi bulur.

■ **Habitatlar:** ÖDA; tatlı su gölü, geniş turbalıklar, sulak çayırlar, sazlık alanlar, bozkırlar, söğüt çalılıkları ve kavak ağaçlandırmalarından oluşur. ÖDA, derinliği iki metreyi bulan Türkiye'nin en büyük kalkerli turbalığını içerir. Bu alanlar, zengin bitki çeşitliliğiyle dikkat çeker. Turbalıklar gölü besleyen akarsular ve gölün gideğini üzerinde oluşmuştur.

Otlama baskısının az olduğu kıyılarda sazlıklar (*Phragmites australis*) gelişmiştir. Buna karşın, yoğun otlama baskısının olduğu gölün güney kıyılarında mevsime bağlı subasar bitki toplulukları bulunur.

■ **Türler:** ÖDA, nadir bitkiler açısından önem taşıyan alanlardan biridir. Alanda bulunan ancak ÖDA kriterlerini sağlamayan nadir bitki türlerinin başında *Acorus calamus*, *Carex lasiocarpa*, *Lathyrus palustris* ssp. *palustris*, *Najas marina* ssp. *marina*, *Pedicularis palustris* ssp. *opsiantha*, *Rumex hydrolapathum*, *Ranunculus lingua* ve *Senecio paludosus* sayılabilir.

Alan, göç döneminde anı şahini (*Pernis apivorus*), balık kartalı (*Pandion haliaetus*) ve angit (*Tadorna feruginea*) gibi kuş türleri için önemlidir. Turna (*Grus grus*) alanda kuluçkaya yatmaktadır. Alan civarında üreyen şah kartal (*Aquila heliaca*) ÖDA'da gözlemlenmektedir.

■ **Alan Kullanımı:** Alandaki insan faaliyetlerinin başında balıkçılık, turba çıkarımı ve hayvancılık gelir. Az miktarda tarım alanı bulunur.

■ **Tehditler:** Alan üzerindeki en ciddi tehdit drenaj kanallarının derinleştirilmesi yoluyla turbalık alanların kurutulması ve aşırı turba çıkarımıdır. Kavak ağaçlandırma sahalarının genişlemesi de aynı şekilde turbalıklara zarar vermektedir.

Gölün doğu kısmının sulu tarıma açılması için Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından hazırlanmış bir master plan bulunmaktadır.

Kuruyan turbalık alanlardaki aşırı otlatma diğer bir önemli tehdittir. Yeniçağa ilçesinin arıtılmadan göle karışan kanalizasyonu gölde kirliliğe neden olmakta ve sulakalandaki bitki çeşitliliğini olumsuz etkilemektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir çalışma yoktur.

Balaban (*Botaurus stellaris*) © Özden Sağlam

■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Bolu Valiliği; Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Yeniçağa Kaymaklığı; Yeniçağa Belediyesi.

■ **Kiraz Erciyas**

Yeniçağa Gölü önemli doğa alanı topografya haritası

Yeniçağa Gölü önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Ova kurbağası (*Rana ridibunda*) © Cüneyt Oğuztüzün

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	0	0	—	VU	Var	BI
 <i>Aquila heliaca</i>	0	0	VU	LC	1-2 Çift (1998 Üreme)	CI
<i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	CI
<i>Botaurus stellaris</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	1 Çift (Üreme)	CI
<i>Circus aeruginosus</i>	0	0	LC	LC	1-2 Çift (Üreme)	CI
<i>Grus grus</i> - Anadolu ve Karadeniz	0	0	LC	(EN)	1 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Ixobrychus minutus</i>	0	0	LC	LC	5 Çift (Üreme)	CI

Su yılanı (*Natrix tessellata*) © Murat Bozdoğan

Köroğlu Dağları

OBK006

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Köroğlu Dağları © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 146330 ha
Boylam : 31,97°D
Enlem : 40,53°K
Yükseklik : 910 m - 2390 m
İl(ler) : Ankara, Bolu
İlçe(ler) : Gerede, Bolu merkez, Dörtdivan, Çamlıdere, Kırıbsıcık, Beypazarı, Güdül
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Ankara ilinin kuzeyindeki Köroğlu Dağları'nın batı kısmını içine alır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan bu dağ silsilesi; kuzeyde ve doğuda Ankara-Bolu yoluyla batıda ise Beypazarı-Bolu yoluyla sınırlanır. Alanın güney kısmında Kavaklı Dağı yer alır. Kavaklı Dağı'ndan doğan Süvari Çayı, Sakarya Nehri'nin bir kolu olan Kırmır Çayı ile birleşir. Alanın büyük bir kısmı ormanlar ve yaylalarla kaplıdır.
- **Habitatlar:** ÖDA; bodur meşeliklerle kaplı kıraç tepeler, daha yükseklerden ise sarıçam ve karaçam ağırlıklı iğne yapraklı ormanlar, yüksek dağ çayırları ve az miktarda tarım alanından oluşur.
- **Türler:** Köroğlu Dağları ülkemize endemik üç ayrı bitki taksonuna ev sahipliği yapar. Bu türlerinse nesli dünya ölçeğinde tehlike altındadır. Köroğlu Dağları kuşlar açısından önemli bir bölgedir. Kara akbaba (*Aegypius monachus*), sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) ve şah kartal (*Aquila heliaca*) alanda üreyen öncelikli türlerdendir. Kara akbaba üreme sonrasında yüksek sayılarda görülmektedir. Kar faresi (*Chionomys nivalis*) ÖDA kriterini sağlayan bir memeli türüdür. ÖDA aynı zamanda taraklı semender (*Triturus karelinii*) için önemli bir bölgedir.
- **Alan Kullanımı:** Bölge halkı genel olarak ormancılık, tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle geçimini sağlamaktadır. Alanın yüksek kesimleri yaz aylarında yayla olarak kullanılır. Alanın güney sınırında çok sayıda tavuk üretme çiftliği bulunur. Alanda önemli kış sporları merkezinden Kartalkaya Kayak Merkezi bulunur.
- **Tehditler:** Alan üzerindeki tehditlerin başında yaşlı ağaçların kesimi gelir. Yaşlı çam ağaçlarının korunması ve kesimin akbabaların üreme dönemlerine göre düzenlenmesi gerekmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

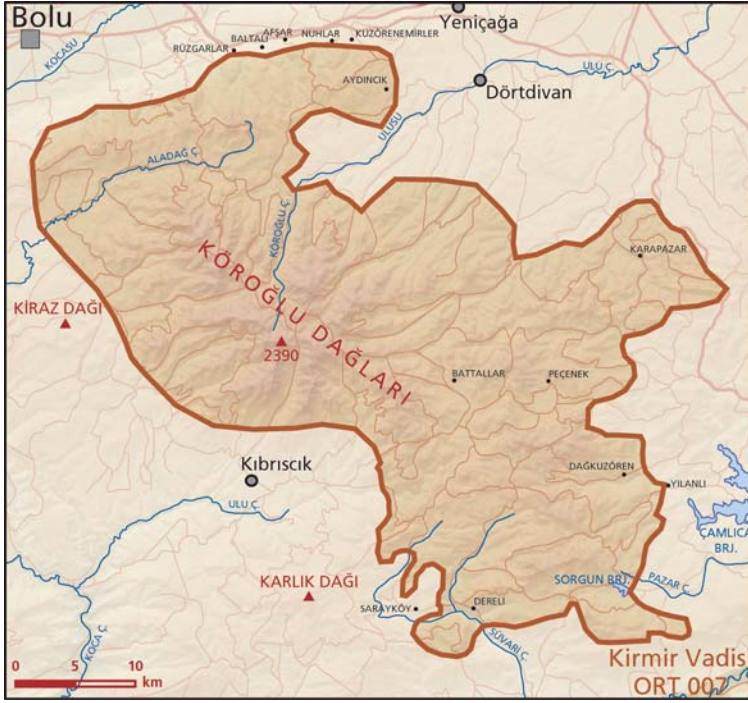

Kar faresi (*Chionomys nivalis*) © Laurens Vogelaers

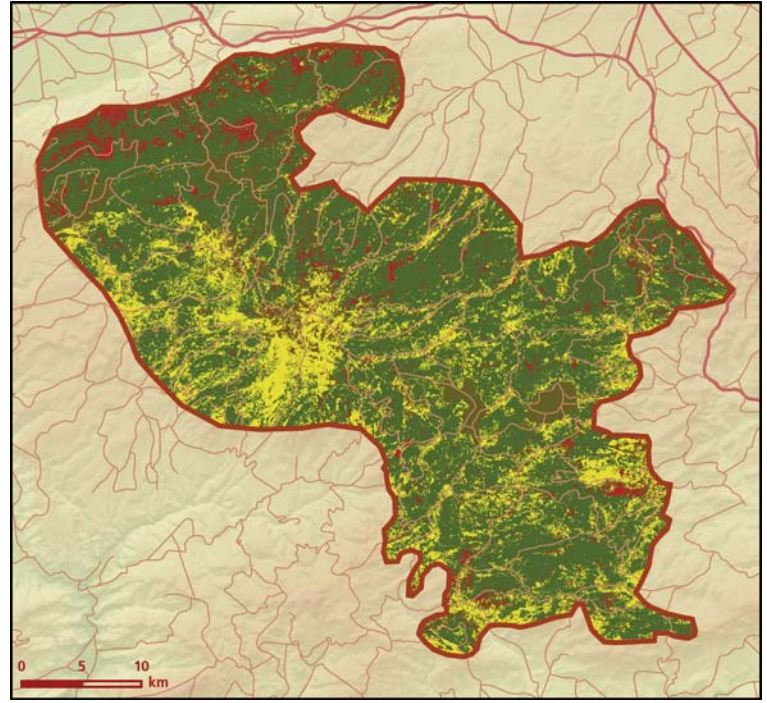
■ Yere İli Sahipleri

Ankara Valiliği; Ankara İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Bolu Valiliği; Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Beypazarı Orman İşletme Müdürlüğü; Kırıbsıcık Orman İşletme Müdürlüğü; Bolu Orman İşletme Müdürlüğü; Gerede Orman İşletme Müdürlüğü.

■ Bahtiyar Kurt

Koroğlu Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Koroğlu Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Arum elongatum ssp. alpinariae</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Cirsium boluense</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Jasione supina ssp. akmanii</i>	I	0	—	VU	Var	B1
 <i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	40-60 Birey (2005 Üreme sonrası)	B3, C1, C3
<i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	15 Çift (Üreme)	C1
<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Aquila heliaca</i>	0	0	VU	LC	2 Çift (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
 <i>Chionomys nivalis</i> - Batı Karadeniz	0	0	NT	LC	Var	B2, C1
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	C1

Koroğlu Dağları © Ali İhsan Gökçen

Kozlu Kıyıları

OBK007
İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Kozlu Kıyıları © Cem Orkun Kırac

Yüzölçümü : 9239 ha
Boylam : 31,53°D
Enlem : 41,35°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 0 m - 420 m
İl(ler) : Zonguldak
İlçe(ler) : Zonguldak merkez, Ereğli

- **Alanın Tanımı:** Alan Batı Karadeniz'de, Kozlu ilçesi ile Ereğli Limanı arasındaki kıyı şeridini kapsar. ÖDA, kıyıda sarp kayalık alanları, kumsalları ve ormanları içerir. Alanda kıyı boyunca Karadeniz'e dökülen küçük dereler bulunur. Ereğli ve Amasra yakınlarındaki denizden yükselen dik yarlar deniz kuşları için önemli üreme alanlarıdır.
- **Habitatlar:** Kozlu Kıyıları; dik deniz kıyısı kayalıkları, kıyı şeridindeki ormanlık alanları ve kıyı kumullarını içine alır.
- **Türler:** Alan ülkemize endemik ve dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan *Seseli resinosum* bitki türünün yaşadığı bir bölgedir. Bunun yanında denizden yükselen dik kayalık yarlar tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*) için önemli bir üreme alanıdır. ÖDA'da 1990'lı yılların ortalarına kadar Akdeniz foku (*Monachus monachus*) yaşamaktaydı.
- **Alan Kullanımı:** Alanda taş kömürü maden ocakları yer almaktadır. Kıyılarda ise balıkçılık yapılır. Az miktarda ormancılık faaliyetleri bulunur.
- **Tehditler:** Bilinen bir tehdit bulunmamaktadır. Tepeli karabatakların ürettiği kolonilerin izlenmesi ve koruma tedbirlerinin alınması gereklidir.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

Tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) © Cem Orkun Kırac

- **Yerel İlgili Sahipleri**
Zonguldak Valiliği; Zonguldak İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Zonguldak İl Jandarma Komutanlığı; Ereğli Kaymaklığı; Ereğli İlçe Jandarma Komutanlığı.
- **Bahtiyar Kurt**

Kozlu Kiyıları önemli doğa alanı topografya haritası

Kozlu Kiyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Seseli resinosum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	30-60 Çift (Üreme)	CI

© Cem Orkun Kırac

Sofular Tepeleri

OBK008

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Büyükkulaklı yarası (*Myotis bechsteini*) © Laurens Vogelaers

Yüzölçümü : 36241 ha
Boylam : 31,98°D
Enlem : 41,46°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 0 m - 771 m

İl(ler) : Zonguldak

İlçe(ler) : Zonguldak merkez, Çaycuma, Gökçebey

- **Alanın Tanımı:** Sofular Tepeleri Önemli Doğa Alanı, Zonguldak-Devrek karayolunun doğusunda yer alan tepelerden oluşur. ÖDA'nın doğu sınırını Yenice (Filyos) Nehri ve Çaycuma İlçesi oluşturur. Yenice Nehri'nin kollarından olan Kara ve Yalnızca dereleri ÖDA içindeki tepelerden doğar. Alanın kuzey kısmındaki bakir ormanlık alanların içinde birçok mağara bulunur. Zonguldak'ı Amasra'ya bağlayan kıyı karayolu alanın içinden geçer. Alan birçok köyü bünyesinde barındırır.
- **Habitatlar:** ÖDA; batı Karadeniz kayın ormanları, Karadeniz kıyısı yalancı maki toplulukları ve tarım alanlarından oluşur. Tarım alanları ÖDA'nın güney kısmında yoğunlaşır. Maki toplulukları ise deniz kıyısını takip eden bölgede görünür. Tarım alanları ile makilikler arasında kalan geniş bölge ise kayın ormanlarıyla kaplıdır. Tepelerin hâkim olduğu bu kısımda çok fazla vadi bulunmaz.
- **Türler:** Sofular Tepeleri barındırdığı memeli türleri nedeniyle ÖDA statüsü kazanmaktadır. ÖDA içindeki mağaralar yarasalar için önemli üreme bölgeleridir. Bu türler arasında nesli dünya ölçeğinde tehlike altındaki Akdeniz nalburunluyarasası (*Rhinolophus euryale*) ve büyük kulaklı yarası (*Myotis bechsteini*) yer almaktadır. Bunun yanında alanda nalburunlu büyük yarasa (*Rhinolophus ferrumequinum*) ve nalburunlu küçük yarasa (*Rhinolophus hipposideros*) da üremektedir.
- **Alan Kullanımı:** Alanın doğu ve güney bölgesinde kalan Yeşilce Nehri ve kolları boyundaki verimli ovalar tarımsal üretim bakımından önem taşır. Bu kesimde mısır, sebze ve meyve üretilir. Hayvancılık, özellikle manda yetiştiriciliği Çaycuma bölgesinde yapılan etkinliklerdendir. Kıyı boyunca balıkçılık gelişmiştir.
- **Tehditler:** Alanda bilinen tek tehdit, mağaraların turizme açılmasıdır. Mağaraların kullanımı ve ışıklandırmasının mağarada yaşayan yarasaları rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmesi gereklidir.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

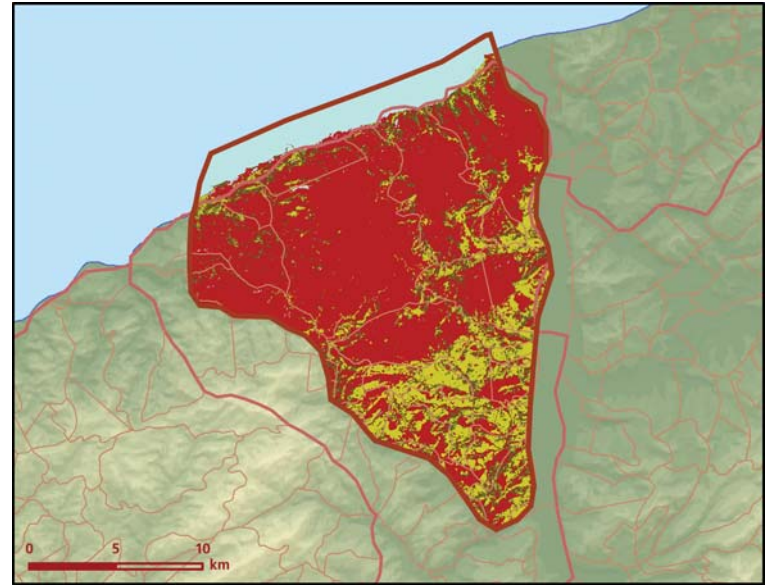

Sofular Mağaraları © Ahmet Karataş

■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Zonguldak Valiliği; Zonguldak İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Zonguldak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Çaycuma Kaymaklığı; Gökçebey Kaymaklığı.

■ **Dicle Tuba Kılıç, Bahtiyar Kurt**

Takson Adı		E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	<i>Myotis bechsteini</i>	0	0	VU	VU	Var	AI, CI
	<i>Rhinolophus euryale</i>	0	0	VU	VU	Var	AI, CI
	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	0	0	LC	NT	Var	CI

Amasra Kıyıları

OBK009

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

© Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 17413 ha
Boylam : 32,25°D
Enlem : 41,67°K
Yükseklik : 0 m - 480 m
İl(ler) : Bartın, Zonguldak
İlçe(ler) : Amasra, Bartın merkez, Çaycuma
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

- **Alanın Tanımı:** Batı Karadeniz'de Amasra İlçesi'nden başlayıp Bartın ilinin batı sınırındaki Yenice Nehri'nin denize döküldüğü yere kadar devam eden kıyı şerididir. Alan, Bartın Çayı'nın Karadeniz kıyısında oluşturduğu küçük deltayı ve Amasra açıklarındaki adacıkları da içine alır.
- **Habitatlar:** ÖDA; yaprak döken ormanlar, yalancı maki toplulukları, tarım alanları ve kıyı kumullarından oluşur. Kıyı şeridinde iyi korunmuş küçük kumsallar ve sarp kayalık yamaçlar bulunur.
- **Türler:** Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Seseli resinosum* ÖDA kriterlerini sağlayan endemik bir bitki türüdür.
Tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*) alanda üreyen öncelikli kuş türüdür. Amasra kıyıları aynı zamanda bölgede kışlayan karagerdanlı dalgıçlar (*Gavia arctica*) için de önemli bir alandır.
Bölgede su samurlarının (*Lutra lutra*) önemli sayıda yaşadığı bilinmektedir. ÖDA'da 1990'lı yılların ortalarına kadar Akdeniz fokü yaşamaktaydı.
- **Alan Kullanımı:** Temel insan faaliyetleri balıkçılık, madencilik, tarım ve hayvancılıktır. Amasra son yıllarda özellikle yerli turizm için bir çekim merkezi haline gelmiştir.
- **Tehditler:** Bölgede bilinen bir tehdit bulunmamaktadır. Bununla birlikte yörede gelişen turizm faaliyetlerinin bölgenin doğal değerlerine zarar verme ihtimali vardır.
- **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

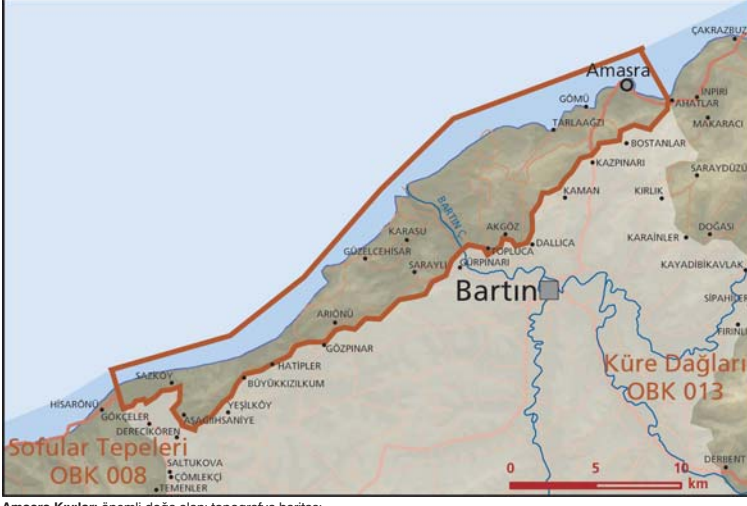

Tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) © Ali İhsan Gökçen

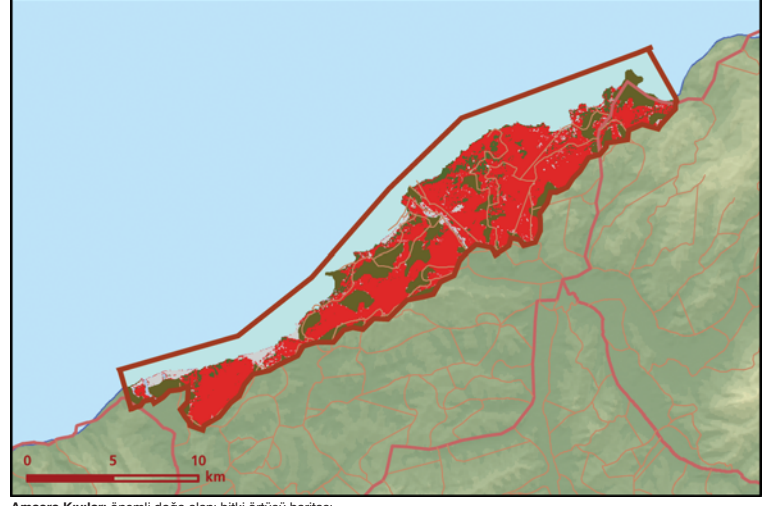
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Bartın Valiliği; Zonguldak Valiliği; Bartın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Zonguldak İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Amasra Kaymaklığı; Çaycuma Kaymaklığı.

■ **Bahtiyar Kurt**

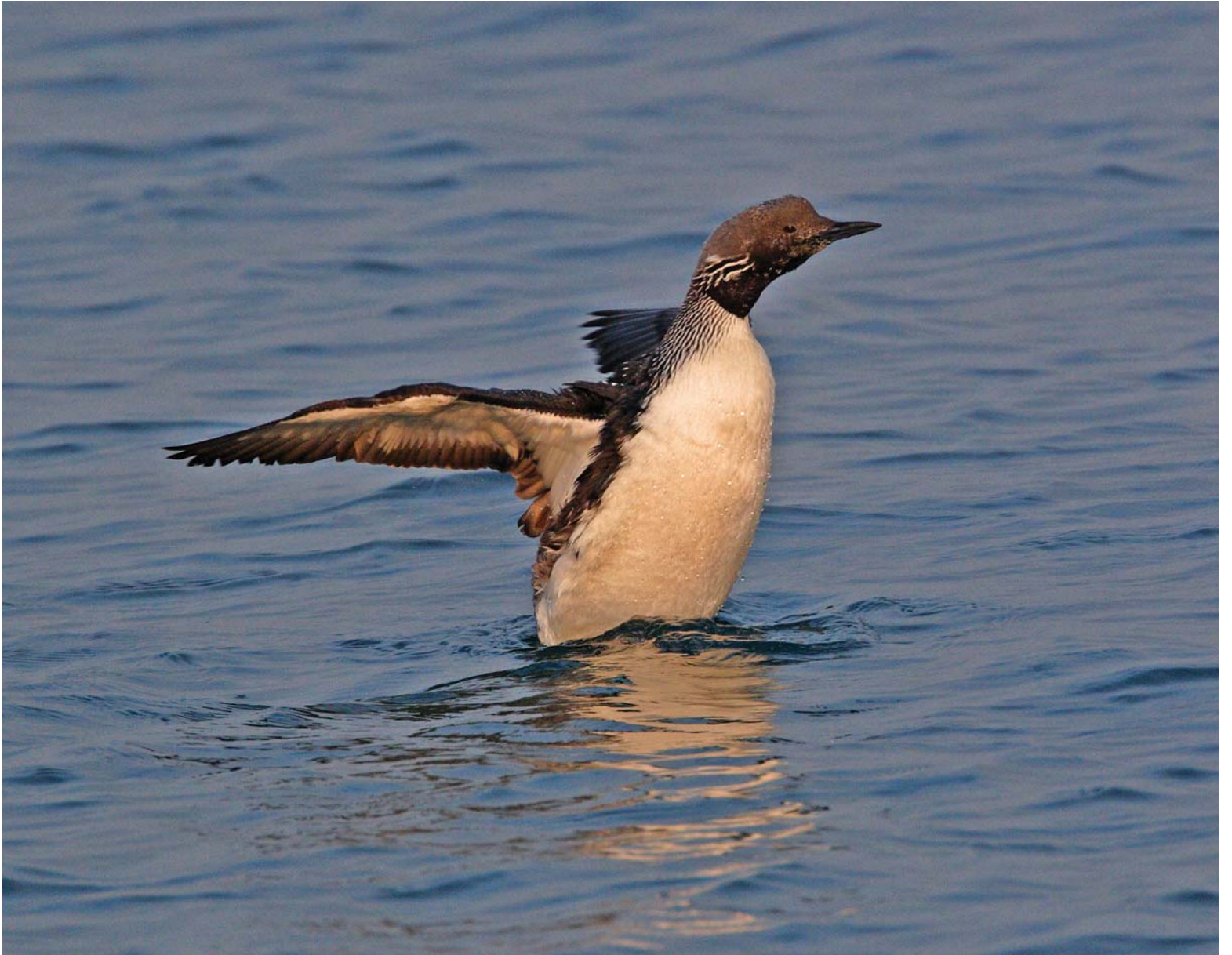

Amasra Kıyıları önemli doğa alanı topografya haritası

Amasra Kıyıları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Seseli resinosum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Gavia arctica</i>	0	0	LC	—	63 Birey (Kışlama)	CI
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	60-70 Çift (Üreme)	CI
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI

Kara gerdanlı dalgıç (*Gavia arctica*) © Özkan Üner

Yenice Ormanları

OBK010

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Yenice Ormanları © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 135795 ha	Yükseklik : 100 m - 1999 m
Boylam : 32,42°D	İl(ler) : Karabük, Bartın, Bolu
Enlem : 41,16°K	İlçe(ler) : Yenice, Karabük merkez, Eskipazar, Safranbolu, Bartın merkez, Ulus, Mengen
Koruma Statüleri : Tabiatı koruma alanı	

■ **Alanın Tanımı:** Yenice Ormanları, Bolu Dağları'nın kuzeybatısında İncedere, Şimşirdere, Çitdere su toplama havzaları ve Safranbolu ilçesinin batısında kalan yer alan ormanları içerir. ÖDA, yüz metreden başlayarak yaklaşık 2000 metreye kadar yükselen engebeli bir topografyaya sahiptir. Bu engebeli topografya, yerleşim yerlerinin genişlemesine engel olarak Yenice Ormanları'nın bakir ve biyolojik çeşitlilik açısından zengin bir alan olarak kalmasını sağlamıştır. Alanda Yenice Nehri'nin ve onun büyük kollarının çevresindeki alçak arazilerde birkaç köy dışında yerleşim alanı yoktur.

Türkiye'nin en bakir ve kesintisiz ormanlarından biri olan Yenice Ormanları, anıt niteliğindeki ağaçları, doğal yaşlı ormanları, derin vadileri, akarsu ekosistemleri ve barındırdığı yaban hayatı çeşitliliğiyle Türkiye'nin en iyi korunmuş ÖDA'larından biridir.

■ **Habitatlar:** ÖDA; İncedere, Şimşirdere ve Çitdere su toplama havzaları içindeki yamaçlarda geniş alanlar kaplayan el değmemiş, geniş ve iğne yapraklı karışık doğal yaşlı ormanları barındırır. 1000-1200 metre yükseklikte doğu kayınının (*Fagus orientalis*) baskın olduğu geniş yapraklı ormanlar hakimdir. Doğu kayını saf ve karışık ormanlar oluşturur. Özellikle Çitdere civarında, İstranca meşesi (*Quercus hartwissiana*), Kavaklı civarında ise porsuk (*Taxus baccata*) ve Türk fındığı (*Corylus colurna*) anıt ağaç toplulukları oluşturur.

1200 metre yükseklikten sonra ise Uludağ göknarı (*Abies nordmanniana* ssp. *bormuelleriana*) ve sançam (*Pinus sylvestris*) gibi iğne yapraklı ağaçlar baskın hale gelir ve 1400 metrenin üzerinde saf ormanlar oluşturur. Keltepe zirvesinde, açık kireçtaşı alanlarda bazı alpin kuşak bitkilerini görmek mümkündür.

Yenice Nehri'nin güneyindeki kesimlerde ise nemli çalı türleri görülür. İncedere ve Şimşirdere'nin Filyos Çayı'na kanışıkları aşağı kesimlerde denizin etkisiyle sandal (*Arbutus andrachne*), beyaz çiçekli laden (*Cistus salviifolius*), funda (*Erica arborea*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*) ve menengiç (*Pistacia terebinthus*) gibi Akdeniz bitkilerini içeren yalancı maki elemanları görülür.

■ **Türler:** Bitkiler açısından önemli olan ÖDA nesli tehlike altında ve endemik 9 bitki taksonuna ev sahipliği yapar. Bunlardan *Onosma bozakmanii* dünyada sadece burada yaşar.

Çok katmanlı özelliğe sahip yaşlı ormanlar farklı kuş türlerine yaşam olanağı sağlar. Alan,

aksırtlı ağaçkakan (*Dendrocopos leucotos*), ortanca ağaçkakan (*Dendrocopos medius*), alaca sinekkapan (*Ficedula semitorquata*), orman toygarı (*Lullula arborea*), küçük yeşil ağaçkakan (*Picus canus*) ve çizgili ötlege (*Sylvia nisoria*) gibi ılıman kuşak orman biyomu türlerin büyük popülasyonlarına ev sahipliği yapar. Alanda ayrıca gökdoğan (*Falco peregrinus*) üremektedir.

Yenice Ormanları; bütünlüğü bozulmamış geniş orman yapısı, çeşitli yaşam alanları, engebeli arazi yapısı ve derin vadileriyle, aynı zamanda yaban hayatı ve memeliler için de önemli bir alandır. Vaşak (*Lynx lynx*) bölgede yaşayan önemli memeli türlerinden biridir. Özellikle Yenice Mağarası bölgesel ölçekte nesli tehlike altında olan nalburunlu yarası (*Rhinolophus blasii*) türü dâhil birçok yarası türüne ev sahipliği yapar.

Kelebekler açısından önem taşıyan alan, nesli küresel olarak tehlike altındaki olan apollo (*Parnassius apollo*) ve bölgesel ölçekte tehlike altındaki çok gözlü Eros mavisi (*Polyommatus eroides*) ile orman güzel esmeri (*Erebia medusa*) adlı türlere ev sahipliği yapar.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgedeki temel geçim kaynakları madencilik, ormancılık ve ancılıktır. Buradaki köylülerin en önemli geçim kaynağı kesme, sürütme ve nakliye işlemlerini yürüttükleri ormancılık faaliyetleridir. Bölgedeki tanımlı ve hayvancılık faaliyetleri sadece hane ihtiyacını sağlamaya yöneliktir. Alandaki insan nüfusu giderek azalmaktadır. Öte yandan, son yıllarda alandaki günübirlik turizm faaliyetlerinde artış gözlenmektedir.

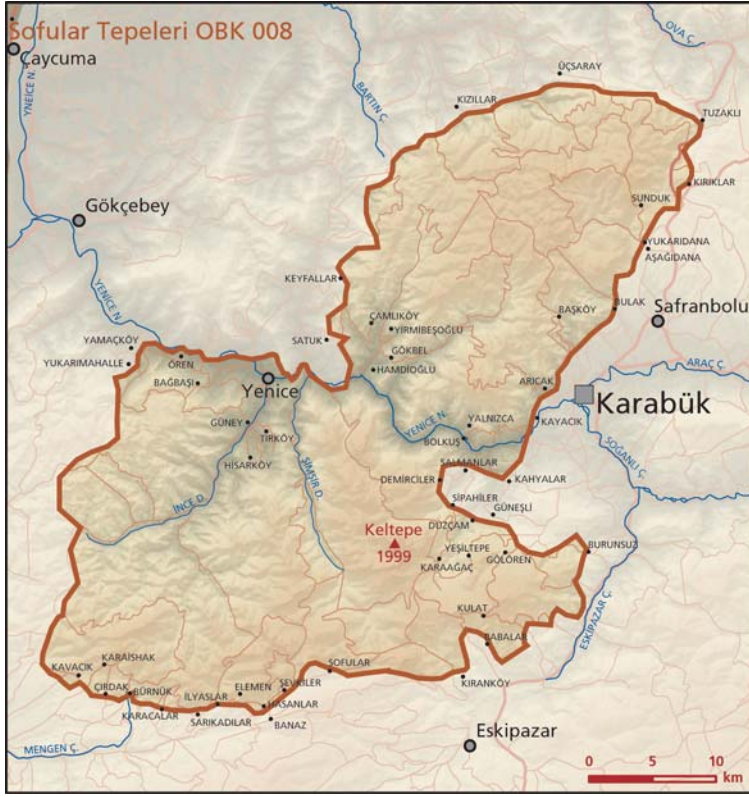
■ **Tehditler:** Yakın tarihe kadar bölgedeki ormanlarda üretim sırasında sürdürülebilir olmayan yapılmış da son zamanlarda yapılan düzenlemelerle bu tehdit en aza düşürülmüştür. Yaban hayatına yönelik tehditlerin başında kış aylarında yapılan kaçak avcılık gelmektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** ÖDA sınırları içerisinde yer alan koruma alanlarından Kavaklı Tabiatı Koruma Alanı ve Çitdere Tabiatı Koruma Alanı'nın toplam yüzölçümü 2071,5 hektardır. Alanda ayrıca Karabük-Büyükdüz Araştırma Ormanı ve Yaylacık Araştırma Ormanı bulunur.

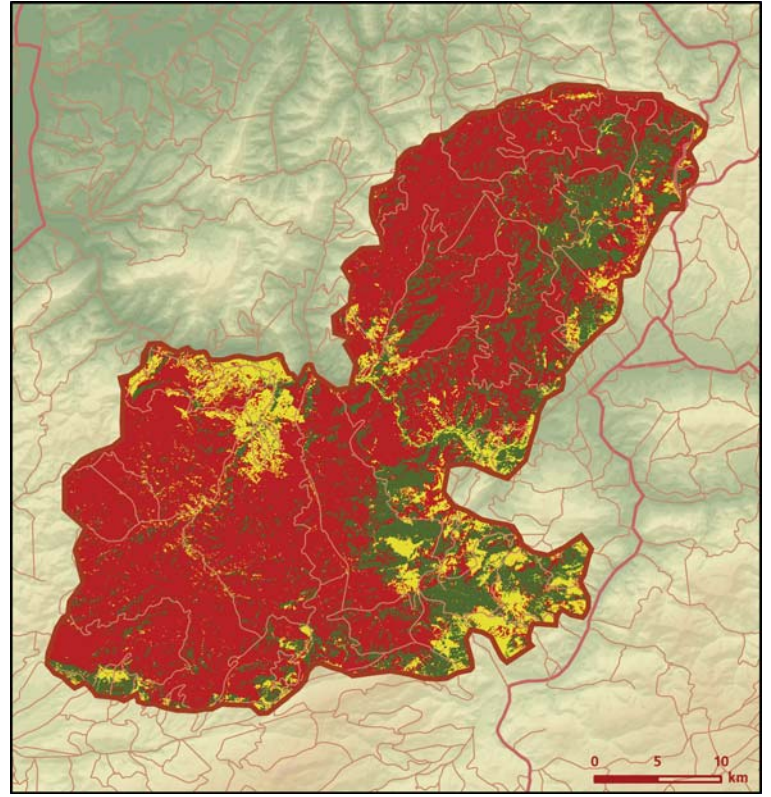
Bölgedeki ormanların sürdürülebilir yönetimi için son yirmi yıl içinde Orman Genel Müdürlüğü'nce Türk-Alman Ormancılık Projesi ve FRIS (Türkiye'de Orman Amenajman Planlama ve Kaynak Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesi) Projesi yürütülmüştür. 2005 yılından itibaren WWF-Türkiye, Dünya Ya Armağanlar Projesi kapsamında, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile işbirliği içerisinde alanın geniş bir koruma alanı olması için çalışmalar yürütmektedir.

■ **Yerel İlgili Sahipleri**
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Karabük İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Bolu Orman Bölge Müdürlüğü; Yenice Orman İşletme Müdürlüğü; İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü; Batı Karadeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü; Yenice Kaymaklığı; Yenice Belediyesi; WWF-Türkiye.

■ **Kiraz Erciyas, Yıldray İşle**

Yenice Ormanları önemli doğa alanı topografya haritası

Yenice Ormanları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alchemilla porceddites</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Gypsophila brachypetala</i>	1	0	—	VU	Var	A1
<i>Lathyrus laxiflorus ssp. angustifolius</i>	1	0	—	VU	Var	B1
<i>Minuartia gracilis</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Onosma bozakmanii</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Papaver commutatum ssp. euxinum</i>	1	0	—	EN	Var	B1
<i>Salvia tobeyi</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Sempervivum gillanii</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Trifolium euxinum</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
 <i>Dendrocopos leucotos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Ficedula semitorquata</i>	0	0	NT	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Picus canus</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Sylvia nisoria</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
 <i>Lynx lynx</i>	0	0	NT	—	Var	CI
<i>Myotis myotis</i>	0	0	NT	LC	Var	CI
<i>Rhinolophus blasii</i>	0	0	NT	VU	Var	CI
<i>Rhinolophus blasii</i> - Güneydoğu Avrupa	0	0	NT	VU	Var	B1, CI
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	0	0	LC	NT	Var	CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Erebia medusa</i> - Balkanlar ve K. Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
<i>Polyommatus eroides</i> - Kuzey Anadolu	0	0	—	CR	Var	B1, CI

Kösedag

OBK011

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Kösedag © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 80051 ha
Boydam : 37,86°D
Enlem : 40,04°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 985 m - 2812 m
İl(ler) : Sivas
İlçe(ler) : Zara, Koyulhisar, Suşehri

Bu ÖDA, BTC Boru Hattı Şirketi'nin desteğiyle belirlenmiş ve detaylı olarak araştırılmıştır.

- **Alanın Tanımı:** Sivas ilinin kuzeydoğusunda yer alan Kösedag Önemli Doğa Alanı, Zara İlçesi'nin hemen kuzeyinden başlar ve kuzeyde Kelkit Vadisi'yle sınırlanır. Doğubatı doğrultusunda uzanan Köse Dağları silsilesinin batı yarısını oluşturan ÖDA'nın yüksekliği 2812 metreyi bulur. Kızılırmak'ın kollarından biri olan Karapınar (Kuzucağın) Deresi ve kolları alanda derin vadiler oluşturur. Genellikle meşe ormanları ve bozkırlarla örtülü dağın batı kısmında çam ormanları bulunur. Az sayıda yerleşim birimi bulunan ÖDA, peyzaj güzelliği ve ormanlık alanları nedeniyle Sivas ilinin günübirlik turizm faaliyetleri için de önem taşır.
- **Habitatlar:** ÖDA; sarıçam ve karaçam ormanları, meşe ormanları, meyve bahçeleri, yüksek dağ bozkırları, tarım alanları ve nehir kıyısı bitki örtüsü topluluklarından oluşur. Dağın batı ve iç kesimlerinde bulunan karaçam ormanları yüksek kesimlerde yerini sarıçamlara bırakır. Sarıçamlar, Şerefiye Beldesi'nin güneyinde yoğunlaşır. Dağın doğu kısmındaki yüksek kesimler dağ bozkırları ve yer yer meşe topluluklarından oluşur. Meyve bahçeleri ve tarım alanları kuzey ve güney yamaçlardaki köylerle sınırlıdır. Sarp kayalıkların bulunduğu derin ve kıvrımlı vadiler alanın güney kesimindedir.
- **Türler:** ÖDA, dar yayılışlı ve nadir bitki türleri için önem taşır ve beş bitki türünün dünyada bulunduğu bilinen tek alandır. Bu türler, *Stachys sivasica*, *Verbascum pallidiflorum*, *Geranium chelidii*, *Scrophularia serratifolia* ve *Reaumuria sivasica*'dır. Alan, ÖDA kriterlerini sağlamamakla beraber yırtıcı kuşlar açısından da önem taşır. Alanda üreyen önemli türlerin başında küçük kartal (*Hieraaetus pennatus*), küçük akbaba (*Neophron percnopterus*), şahin (*Buteo buteo*), kızılşahin (*Buteo rufinus*) ve kerkenez (*Falco tinnunculus*) gelir. Güneydeki vadiler, kızılgağalı dağkargası (*Pyrhocorax pyrrhocorax*) için önemli üreme alanıdır.
- **Alan Kullanımı:** Alandaki insan faaliyetlerinin başında hayvancılık gelir. Dağdaki köylerde az miktarda tarım yapılır. Dağın batı kısmında ormancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Yine bu kısımda yöre insanı tarafından günübirlik turizm faaliyetleri yapılır.
- **Tehditler:** Doğal yaşam üzerindeki ana tehdit aşırı otlatmadır. Otlatma baskısı dağda yüksek

oranda erozyonun olmasına ve alandaki meşe ormanlarının zarar görmesine neden olmaktadır.

Alandaki bir diğer tehdit ise kaçak ağaç kesimidir.

- **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması yoktur.

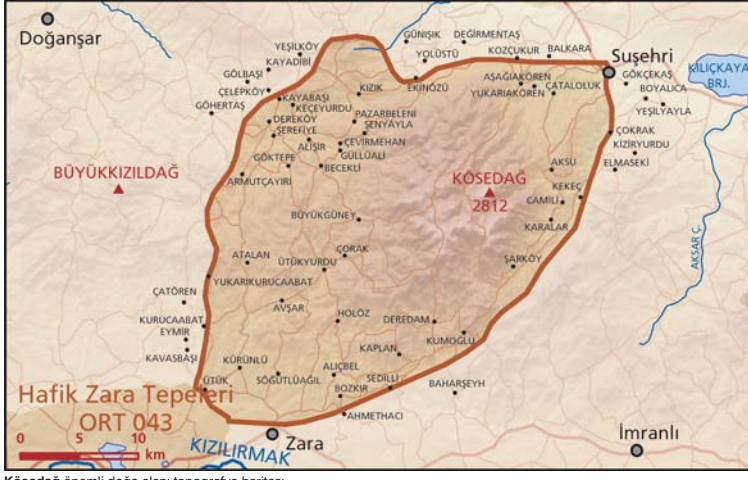

Kösedag © Ali İhsan Gökçen

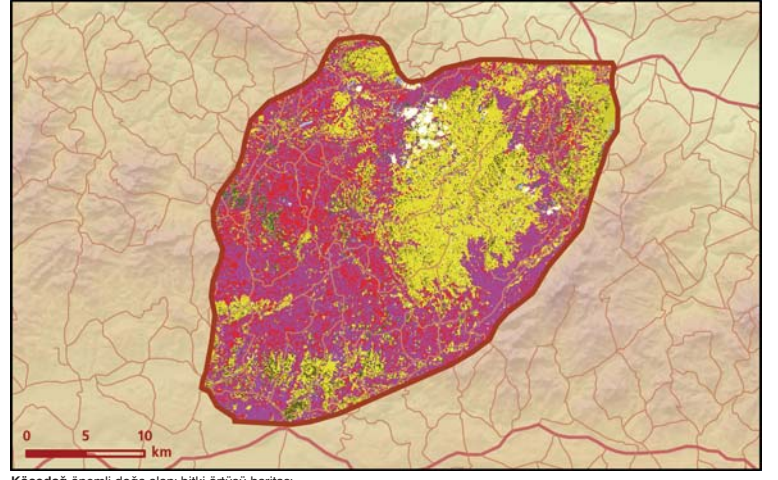
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Sivas Valiliği; Sivas İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Sivas Orman İşletme Müdürlüğü; Sivas İl Çevre ve Turizm Müdürlüğü; Zara Kaymaklığı; Zara Belediyesi; Suşehri Kaymaklığı; Suşehri Belediyesi.

■ **Dicle Tuba Kılıç**

Kösedag önemli doğa alanı topografya haritası

Kösedag önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Geranium chelidii</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Polygonum sivasicum</i>	I	0	—	VU	Var	AI, A2
<i>Reaumuria sivasica</i>	I	I	—	CR	Var	AI, A2
<i>Scrophularia serratifolia</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Stachys sivasica</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Verbascum pallidiflorum</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
 <i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	AI, CI
 <i>Polyommatus poseidon</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI

Kerkenez (*Falco tinnunculus*) © Murat Bozdoğan

Kızılcahamam Ormanları

OBK012
Korumaya Bağımlı
Aynı (0)

Kara akbaba (*Aegypius monachus*), Kızıl akbaba (*Gyps fulvus*) © Aykut Ince

Yüzölçümü : 14689 ha
Boylam : 32,57°D
Enlem : 40,47°K
Koruma Statüleri : Milli park

Yükseklik : 900 m - 1849 m

İl(ler) : Ankara

İlçe(ler) : Kızılcahamam, Çamlıdere

■ **Alanın Tanımı:** Ankara'nın kuzey bölgesinde yer alan çam ormanları, meşe toplulukları ve çayırarla kaplı dağlık bir alandır. ÖDA, doğuda Kızılcahamam ilçe merkezi ve batıda ise Çamlıdere ilçesiyle sınırlanır. Alanın içinden geçen Bulak Çayı, güneyde ÖDA'nın sınırını oluşturur. Küçük bir alan olmasına rağmen yaban hayatı açısından çok zengindir. Soğuksu Milli Parkı'nı içine alan ÖDA'da kaplıca tesisleri bulunur.

■ **Habitatlar:** Yer yer sarıçamlar da içeren karaçam ormanlarının ağırlıkta olduğu ÖDA'da; dağ çayıruları, bodur meşe çalılıkları, tarım alanları ve nehir kıyısı bitki toplulukları da bulunur.

■ **Türler:** Kızılcahamam Ormanları, kuşlar ve kelebekler açısından önemli bir alandır. Bölgede birçok orman kuşu üremektedir. Alanda üreyen önemli türler arasında kara akbaba (*Aegypius monachus*), sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*), kızıl akbaba (*Gyps fulvus*), küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) ve kara leylek (*Ciconia nigra*) yer alır. Kızılcahamam ilçesinin girişinde ise çok sayıda leylek (*Ciconia ciconia*) yuvası bulunur.

Alandaki en öncelikli kelebek türü ülkemize endemik çokgözlü Anadolu çillisi (*Polyommatus ossmar*). Yalancı apollo (*Archon apollinus*), Anadolu zıpzı (*Muschampia proteides*) ve bavius (*Pseudophilotes bavius*) ÖDA'da yaşayan nesli bölgesel ölçekte tehlikedeki kelebek türlerinin başında gelir.

■ **Alan Kullanımı:** Alanda ormancılık ve az miktarda tarım yapılır. Soğuksu Milli Parkı ve çevresinde turistik ve termal tesisleri bulunur.

■ **Tehditler:** Alan üzerindeki tehditlerin başında, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin milli park çevresinde yapmakta olduğu düzenlemeler (yeni yollar ve yol genişletme çalışmaları) gelir. Milli park dışında kalan çok sayıda yol alanın doğal yapısına zarar vermektedir.

Alan çevresinde kurt ve tilkileri öldürmek amacıyla zehirli et atılması alandaki yirtıcı kuşların nüfusunu da tehdit etmektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Kuş Araştırmaları Demneği ve Çevre ve Orman Bakanlığı, bölgede kara akbaba üzerine koruma çalışmaları yürütmüştür ve türün ürettiği yaşlı ağaçların bulunduğu meşcerelerin korunmasını sağlamıştır. Bunun yanında ODTÜ Kuş Gözlem Topluluğu bölgede kuşlar üzerine araştırma çalışmalarını yürütmektedir.

Kızılcahamam Ormanları © Yalçın Savaş

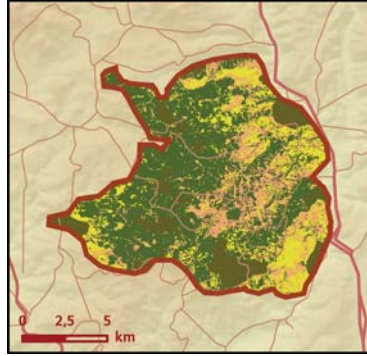
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Ankara Valiliği; Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Kızılcahamam Kaymakamlığı; Çamlıdere Kaymakamlığı; Kızılcahamam İlçe Jandarma Komutanlığı; Çamlıdere İlçe Jandarma Komutanlığı; Kızılcahamam Orman İşletme Müdürlüğü; Çamlıdere Orman İşletme Müdürlüğü; Kuş Araştırmaları Demneği; ODTÜ Kuş Gözlem Topluluğu.

■ **Bahtiyar Kurt**

Kızılcahamam Ormanları önemli doğa alanı topografya haritası

Kızılcahamam Ormanları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Crocus biflorus ssp. pulchricolor © Önder Erdem

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Aegolius funereus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Aegypius monachus</i> - Avrupa	0	0	NT	LC	7-10 Çift (Üreme)	CI
<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	10 Çift (Üreme)	CI
<i>Ciconia nigra</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	10 Çift (Üreme)	CI
<i>Circaetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dryocopus martius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	1-2 Çift (Üreme)	CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	2 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Gyps fulvus</i>	0	0	LC	LC	2 Çift (Üreme)	CI
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	3 Çift (Üreme)	CI
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lanius nubicus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	CI
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	15 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Picus canus</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
 <i>Archon apollinus</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Polommatus ossmar ankara</i>	1	0	—	—	Var	B2, CI
<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI

Ağaç faresi (*Dryomys nitedula*) © Laurens Vogelaers

Küre Dağları

OBK013

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Küre Dağları © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 521368 ha
Boylam : 33,10°D
Enlem : 41,72°K

Yükseklik : 0 m - 1746 m
İl(ler) : Kastamonu, Bartın
İlçe(ler) : Cide, Şenpazar, Azdavay, Kurucuşile, Pınarbaşı, Daday, İnebolu, Küre, Seydiler, Kastamonu merkez, Amasra, Safranbolu, Ulus, Eflani, Ağlı, Doğanyurt, Bartın merkez

Koruma Statüleri : Milli park, tabiat anıtı, yaban hayatı geliştirme sahası

■ **Alanın Tanımı**: Küre Dağları ÖDA'sı batıda Bartın Çayı'nda başlayarak doğuya doğru uzanan ve İsfendiyar Dağları olarak da bilinen sıradağları içerir. En yüksek yeri 1746 metre olan ÖDA'da diğer zirvelerin yüksekliği 1500 metrenin altındadır. Alan, karstik mağaralar, kanyonlar, dolinler, derin geçitler açısından Türkiye'nin en zengin yerlerinden biridir. Alanın içinde birçok akarsu bulunur. Dağların kıyıya paralel olarak uzanması nedeniyle Küre Dağları'nın Karadeniz kıyıları fazla girintili çıkıntılı değildir. Alanın kıyı kesimini denizden birden yükselen falezler oluşturur.

■ **Habitatlar**: Karadeniz nemli karstik orman ekosistemlerinin en iyi örneklerini içeren Küre Dağları, deniz ve kıyı ekosistemleri, sarp kayalıklar, akarsu ekosistemleri, doğal yaşlı ormanlar, yalancı makilikler, orman içi çayırliklar ve geleneksel yöntemlerle ekilen tarım alanlarından oluşur.

Dağların kıyı kesimlerine yaklaştıkça *Laurus nobilis* ve *Phillyrea latifolia*'nın baskın olduğu yalancı makiler ve kızılçam ormanları geniş alan kaplar. Yüksek kesimlerde kestane (*Castanea sativa*), doğu kayını (*Fagus orientalis*), gürgen (*Carpinus betulus*) ve sapsız meşe (*Quercus petraea*) saf ve kanşık ormanlar oluşturur.

Daha yükseklerdeki kireçtaşları üzerinde iğne yapraklı ormanlar görülür. Uludağ göknarı (*Abies nordmanniana* ssp. *bormuelleriana*) 1300-1700 metrelerde saf ve geniş yapraklı türlerle kanşık ormanlar oluşturur. ÖDA'nın güney yamaçlarında Kuzey Anadolu sapsız meşesi (*Q. petraea* ssp. *iberica*) ve karaçamın baskın olduğu ormanlar yer alır. Bu türlere daha yüksek yerlerde Uludağ göknarı ve sançam (*Pinus sylvestris*) katılır. Özellikle Armutlu bölgesinde yer yer orman içi açıklıklar bulunur.

■ **Türler**: Alanda toplam 27 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlar. Bunlardan akıldız (*Ornithogalum kuereanum*) dünya üzerinde sadece buraya özgüdür.

Bölge yırtıcı kuşlar ve ılıman kuşak orman biyomu türleri için önemli bir üreme alanıdır. Sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*), kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*), gökdoğan (*Falco peregrinus*), aksırtlı ağaçkakan (*Dendrocopos leucotos*), ortanca ağaçkakan (*Dendrocopos medius*) ve alaca sinekkapan (*Ficedula semitorquata*) alanda üreyen önemli türlerdir. ÖDA'nın sahil kısmında tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) üremektedir.

Memeliler açısından önemli olan alan vaşak (*Lynx lynx*) ve susamuruna (*Lutra lutra*) ev sahipliği yapar. ÖDA'nın kıyılarında 1990'lı yılların ortalarına kadar Akdeniz fokunun

(*Monachus monachus*) yaşadığı bilinmektedir.

Yalancı apollonun Türkiye'ye endemik alt türü *Archon apollinus forsteri* alandaki diğer bir koruma öncelikli taksonudur.

■ **Alan Kullanımı**: 1980'lerden sonra bölgeden büyük kentlere göç arttığı için kırsal nüfus giderek azalmaktadır. Alandaki başlıca ekonomik faaliyetler, ormancılık, tarım, ancılık, ahşap el sanatları üretimi, dokumacılık, bitki toplayıcılığı, kestanecilik ve son yıllarda artan turizm faaliyetleridir.

■ **Tehditler**: Üst havzalarda yapılan yoğun ağaç kesimi, sürdürülebilir olmayan toprak işleme metotları, tarla açma, toprak kayması ve benzeri nedenler derelerdeki ağır sediment yükünün artmasına sebep olmaktadır.

Bölgede yasadışı ve aşırı avcılık yaban hayatını tehdit eden en önemli etkidir. Milli park sınırları dışında açılan yeni yollar kaçak ağaç kesimlerini son yıllarda artırmıştır. Bölgede orkide türleri yoğun olarak doğadan toplanmaktadır. Özellikle ormanlık alanlar ve su yataklarında açılan taş, kum ve maden ocakları ekosistemi tehdit etmektedir.

■ **Koruma Çalışmaları**: 2000 yılında ilan edilen Küre Dağları Milli Parkı bölgenin korunması için atılan en önemli adımdır. Azdavay Kurtdağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ise alandaki yaban hayatının korunması için önemlidir.

Milli Park ilanından sonra sivil toplum kuruluşlarının bölgedeki doğa koruma etkinlikleri artmıştır. WWF-Türkiye, 2000 yılından beri bölgede Milli Park Tasarımı Gelişim Planı'nda yer alan öncelikli konuların uygulanmasına aktif destek vermektedir. Çevre ve Orman Bakanlığı, WWF-Türkiye ve diğer ilgi gruplarının işbirliğinde Kürsel Çevre Fonu (GEF) desteğiyle "Küre Dağları Milli Parkı'nın Yönetimi ve Sürdürülebilir Kalkınma" konulu bir proje başlatılmaktadır.

Son yıllarda yerel sivil toplum kuruluşları da koruma çalışmalarını başlatmıştır. Küre Dağları Ekoturizm Derneği "Zümrüt Köyü Ekoturizm Uygulama Projesi"; Kastamonu Orman Kooperatifleri Birliği "Harmangeriş Köyü Sürdürülebilir Ahşap El Sanatları Projesi"; Ulus-Aşağı Çerçi Köyü Güzelleştirme Derneği ise "Küre Dağları Milli Parkı'nın Ulus Bölgesi'nde Alternatif Geçim Kaynakları ve Eğitim Projesi"ni yürütmektedir.

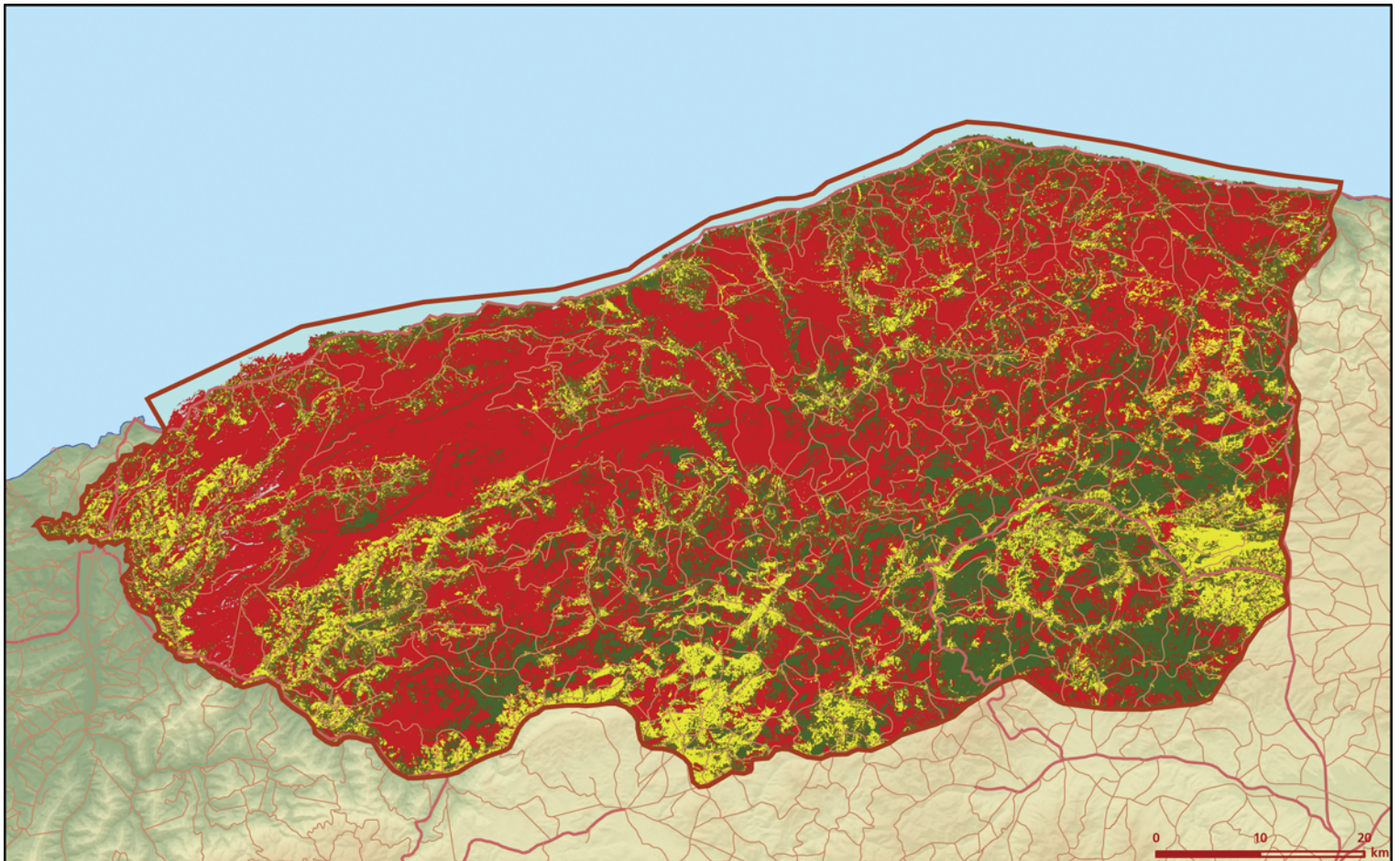
■ Yerel İlgili Sahipleri

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü; Kastamonu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Bartın İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; WWF-Türkiye; Küre Dağları Ekoturizm Derneği; Ulus-Aşağı Çerçi Köyü Güzelleştirme Derneği; Kastamonu Orman Kooperatifleri Birliği

■ Yıldray Lise

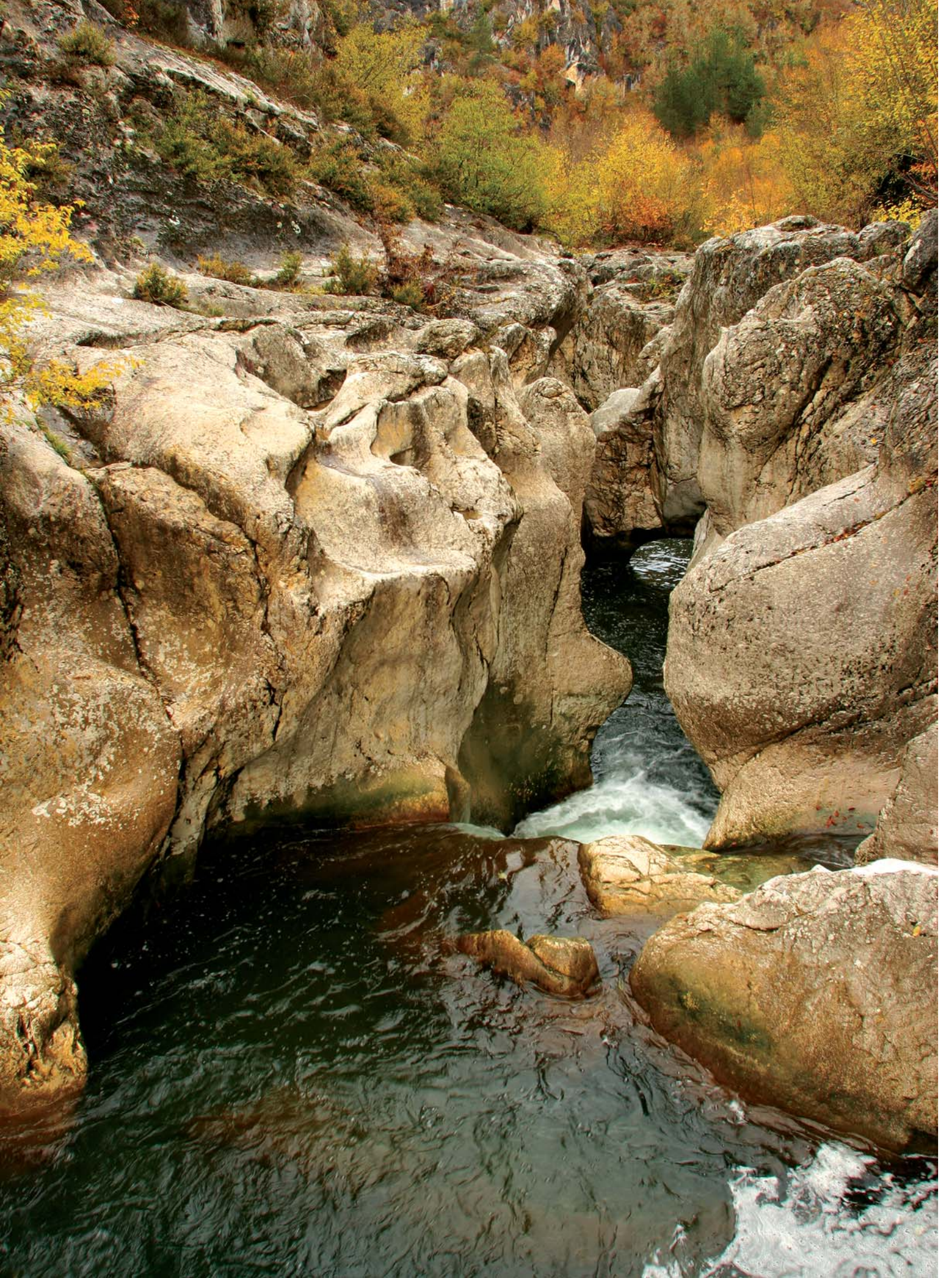

Küre Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Küre Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

	Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	<i>Allium ilgazense</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Allium kastambulense</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Arabis abietina</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Astragalus kastamonuensis</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
	<i>Astragalus syringus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Centaurea paphlagonica</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Colchicum bornmuelleri</i>	I	0	—	LC	Var	A2
	<i>Dactylorhiza ilgazica</i>	I	0	—	—	Var	A2
	<i>Delphinium ilgazense</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Erodium birandianum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Heracleum paphlagonicum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Lamium eucolophum</i>	I	0	—	DD	Var	A2
	<i>Minuartia gracilis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Minuartia mesogitana ssp. flaccida</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
	<i>Onosma paphlagonicum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Ornithogalum kuereanum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Paracaryum paphlagonicum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Paronychia paphlagonica ssp. paphlagonica</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
	<i>Prangos denticulata</i>	I	0	—	DD	Var	A2
	<i>Scabiosa columbaria ssp. paphlagonica</i>	I	0	—	NT	Var	B2
	<i>Scrophularia paphlagonica</i>	I	0	—	DD	Var	A2
	<i>Sempervivum gillianii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Seseli resinosum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Silene paphlagonica</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Trifolium euxinum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Verbascum eriocarpum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Verbascum ponticum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
	<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Dendrocopos leucotos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	C1
	<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Ficedula semitorquata</i>	0	0	NT	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	2 Çift (Üreme)	C1
	<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	45-90 Çift (Üreme)	C1
	<i>Sylvia nisoria</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	C1
	<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	C1
	<i>Lynx lynx</i>	0	0	NT	—	Var	C1
	<i>Archon apollinus forsteri</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2, C1

Horma Kanyonu © Ali İhsan Gökçen

İlgaz Dağları

OBK014

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Apollo (*Parnassius apollo*) © Aykut Ince

Yüzölçümü : 152653 ha
Boylam : 33,78°D
Enlem : 41,08°K
Koruma Statüleri : Milli park, yaban hayatı geliştirme sahası

Yükseklik : 670 m - 2587 m

İl(ler) : Kastamonu, Çankırı

İlçe(ler) : Ilgaz, Tosya, İhsangazi, Kurşunlu, Bayramören

■ **Alanın Tanımı**: ÖDA, 2587 metreye yüksekliği ile Batı Karadeniz Bölümü'nün en yüksek dağlarından biri olan Ilgaz Dağları ve eteklerini içerir. Alan kuzeyde Araç, güneyde ise Devrez Çayı ile çevrilidir. 700–800 metre yükseklikteki vadi tabanlarından, çeşitli ormanlar ve dağ doruklarına kadar farklı kuşaklara, bakırlara, noktasal iklim koşullarına sahip olan Ilgaz Dağları bu özelliği nedeniyle yüksek tür çeşitliliğine sahiptir.

■ **Habitatlar**: Ilgaz Dağları, farklı jeomorfolojik yapısı, zengin su kaynakları, yükselti ve bakıya göre değişen iklim özellikleri nedeniyle zengin bitki formasyonlarına ve tarım alanlarına ev sahipliği yapar. Kuzeye bakan yamaçların alçak kesimleri genel olarak nemli meşe (*Quercus petraea*, *Q. Robur* ve *Q. frainetto*) ve karaçam (*Pinus nigra*) ormanlarıyla kaplıdır. 1000–1300 metre yüksekliklerde gürgen (*Carpinus betulus*) ve doğu kayını (*Fagus orientalis*) baskın duruma geçer.

1500 metre ve üzerinde, doğu kayını, Uludağ göknarı (*Abies nordmanniana* ssp. *bormmuelleriana*) ve sañçam (*Pinus sylvestris*) saf ya da karışık ormanlar oluşturur. Daha çok güneş alan ve daha kurak olan güney bakıllı yamaçlardaki ormanlar büyük ölçüde zarar görmüştür ve kuzeydeki nemli meşe türlerinin yerini kurakçıl meşe türleri (*Q. pubescens*, *Q. infectoria* ve *Q. cerris*) alır. Bunlara yer yer ardıc (*Juniperus excelsa* ve *J. foetidissima*) türleri katılır. Karaçam ise bu bölgedeki orman formasyonunu oluşturan baskın iğne yapraklı ağaçtır.

Gökırmak ve Devrez çaylarının aşağı kesimlerinde Akdeniz kökenli kızılçam lokal yayılış gösterir. Türkiye'ye endemik bir meşe türü olan kasnak meşesi (*Quercus vulcanica*) Çamtepe'de (1955 m) sınırlı bir yayılışa sahiptir.

2000-2200 metreden sonra başlayan yüksek dağ kuşağı, nadir ve endemik türler bakımından son derece zengindir. Bu kuşağın en yaygın bitki topluluklarını *Daphne leoides*, *Juniperus communis* ssp. *nana* ve *Vaccinium myrtillus* gibi bodur çalılar oluşturur.

■ **Türler**: ÖDA, Türkiye'deki bitki endemizm merkezlerinden biri olarak ÖDA kriterlerini sağlayan 37 bitki taksonuna ev sahipliği yapar. Bunlardan *Festuca ilgazensis*, *Hieracium macrogonum* ve *Hieracium tuberculatum* dünya üzerinde sadece buraya özgüdür. Alan ayrıca endemik olmasa da Türkiye'de yalnızca burada kayıtlı relikt mersin yapraklı söğüt (*Salix myrsinifolia*)

popülasyonuna da ev sahipliği yapar.

Bölge yırtıcı kuşlar ve ılıman kuşak orman biyomu türleri için önemli bir üreme alanıdır. Sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*), küçük kartal (*Hieraaetus pennatus*), bıyıklı doğan (*Falco biarmicus*), gökdoğan (*Falco peregrinus*), kızıl akbaba (*Gyps fulvus*), alaca sinekkapan (*Ficedula semitorquata*), aksırtlı ağaçkakan (*Dendrocopos leucotos*), ortanca ağaçkakan (*Dendrocopos medius*) alanda üreyen önemli türlerdir.

Memeliler açısından da önemli olan alan çöl sıçanının endemik bir alt türüne (*Meriones tristrami intraponticus*) ev sahipliği yapar.

Alan, nesli küresel ölçekte tehlikeye apollo (*Parnassius apollo*) ve bölgesel ölçekte tehlikeye çokgözlü Eros mavis (Polyommatus eroides), karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*) ve *Glaucopsyche alcon* adlı türlere ev sahipliği yapar.

■ **Alan Kullanımı**: Bölgedeki ana geçim kaynakları tarım, hayvancılık, ormancılık ve turizmdir. Özellikle günübirlik ve kış sporları turizminin yöre ekonomisine etkisi son yıllarda oldukça artmıştır.

■ **Tehditler**: Ilgaz Dağları, sürekli genişletilen kayak tesisleri, milli park sınırlarında artan sosyal tesis ve oteller ile hemen koruma sınırları dışındaki ikinci konutlar nedeniyle aşırı yapılaşma baskısı altındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kış Sporları Turizm Merkezi ilan edilen Ilgaz Dağları'nda turizm hareketinin ve yatak kapasitesinin artırılmasına yönelik planlar hazırlanmıştır.

Korunan alanın yönetimindeki eksiklikler milli parkın koruma hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Orman yangınları ve alpin kuşaktaki aşırı otlama baskısı alanın karşı karşıya bulunduğu diğer tehditler arasındadır.

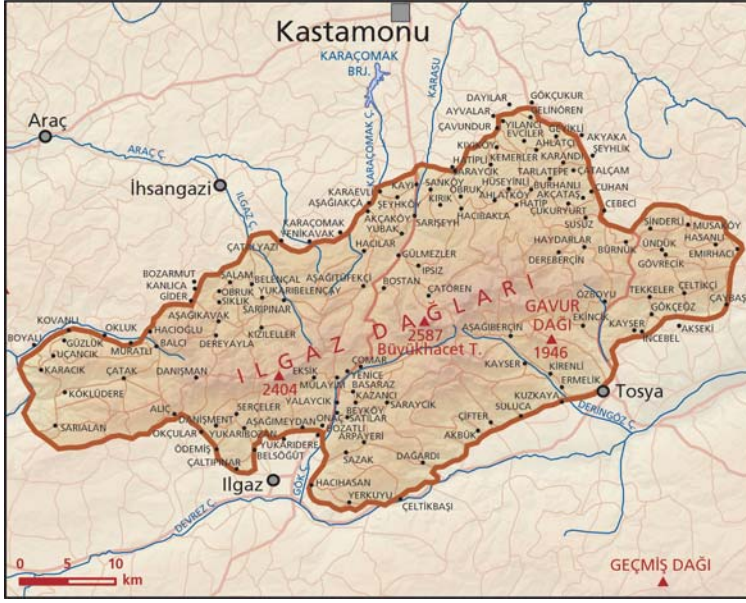
Koruma Çalışmaları: 1976 yılında koruma altına alınan Ilgaz Dağları Milli Parkı sınırının ekolojik bütünlük sağlayacak şekilde genişletilmesine çalışılmaktadır.

■ ÖDA sınırları içerisinde yer alan Ilgaz Dağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ve Tosya Gavurdağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ise bölgedeki yaban hayatının korunması için önem taşır.

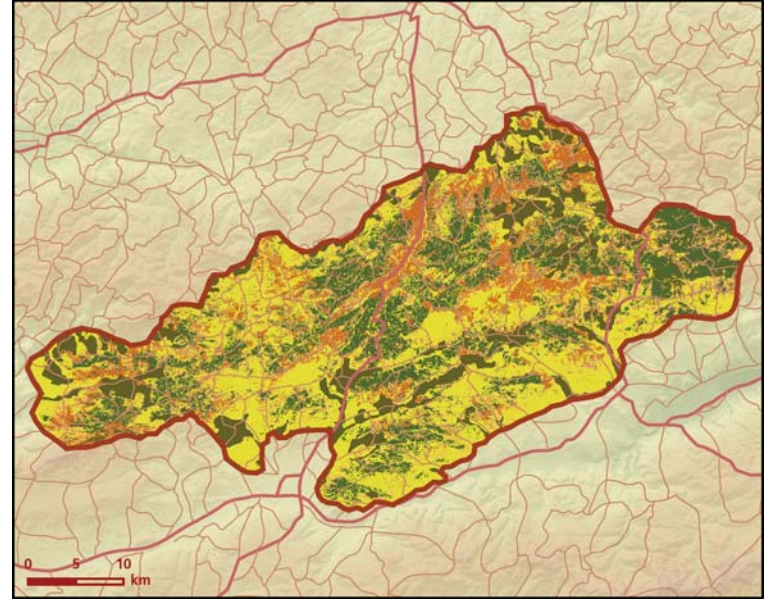
■ Yere İlişi Sahipleri

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Kastamonu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü; Kastamonu Orman Kooperatifleri Birliği; Çankırı İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Ilgaz Kaymakamlığı.

■ Kiraz Erciyas, İsmail Menteş

Ilgaz Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Ilgaz Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
<i>Allium ilgazense</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Arabis abietina</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Asperula nitida ssp. subcapitellata</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Astragalus panduratus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Asyneuma ilgazensis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Asyneuma rigidum ssp. graminifolium</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Bunium microcarpum ssp. longiradiatum</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Centaurea tossiensis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Colchicum bornmuelleri</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Dactylorhiza bythinica</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Dactylorhiza ilgazica</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Dactylorhiza nieschalkiorum</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Delphinium ilgazense</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Erysimum eginense</i>	I	0	—	VU	Var	A1
<i>Festuca ilgazensis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Festuca woronowii ssp. turcica</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Festuca ziganensis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Heracleum paphlagicum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Hieracium karakolense</i>	I	0	—	DD	Var	A2
<i>Hieracium macrogonum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hieracium subsilvularum</i>	I	0	—	DD	Var	A2
<i>Hieracium tossianum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Hieracium tuberculatum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Lamium armenum ssp. sintenisii</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Onosma briquetii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Onosma paphlagicum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Ornithogalum microcarpum</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Paronychia beauverdi</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Potentilla umbrosa ssp. decrescens</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Salvia tobeyi</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Scabiosa columbaria ssp. paphlagonica</i>	I	0	–	NT	Var	B2
<i>Scorzonera pygmaea ssp. nutans</i>	I	0	–	NT	Var	B2
<i>Sempervivum gillianii</i>	I	0	–	NT	Var	A2
<i>Silene paphlagonica</i>	I	0	–	VU	Var	A1, A2
<i>Verbascum eriocarpum</i>	I	0	–	NT	Var	A2
<i>Veronica fuhsii</i>	I	0	–	LC	Var	A2
<i>Veronica kopgeciensis</i>	I	0	–	VU	Var	A1
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos leucotos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dryocopus martius</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	C1
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	1 Çift (Üreme)	C1
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Ficedula semitorquata</i>	0	0	NT	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	2 Çift (Üreme)	C1
<i>Gyps fulvus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	5 Çift (Üreme)	C1
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Sylvia nisoria</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	C1
 <i>Chionomys nivalis</i> - Batı Karadeniz	0	0	NT	LC	Var	B2, C1
<i>Meriones tristrami intraponticus</i>	I	0	LC	LC	Var	B2, C1
<i>Sorex satunini</i> - Ilgaz Dağları	0	0	LC	LC	Var	B2, C1
 <i>Erebia medusa</i> - Balkanlar ve K. Anadolu	0	0	–	VU	Var	B1
<i>Glaucopsyche alcon</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	NT	VU	Var	B1
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	B1
<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
<i>Polyommatus eroides</i> - Kuzey Anadolu	0	0	–	CR	Var	B1, C1

Dactylorhiza nieschalkiorum © Önder Erdem

Sinop Yarımadası

OBK015

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Sankum Gölü © Ali İhsan Gökçen

Yüzölçümü : 18600 ha

Boylam : 35,01°D

Enlem : 42,04°K

Yükseklik : 0 m - 207 m

İl(ler) : Sinop

İlçe(ler) : Sinop merkez, Erfelek

Koruma Statüleri : Tabiatı koruma alanı, doğal sit alanı, yaban hayatı geliştirme sahası

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA, Sinop şehir merkezinin bulunduğu yarımada'nın yanı sıra Türkiye'nin en kuzey noktası olan İnceburun ile Sankum Gölü ve çevresindeki ormanları içine alır. Yarımada, ortalama yüksekliği 100 metre olan, ancak güneye doğru gidildikçe yükseltisi artan bir plato özeliği gösterir. Bu platoda kalkerli kayalar çok geniş yer kaplar. Sankum Gölü ve çevresi tektonik hareketler sonucu oluşmuş çukur alanlar üzerinde yer alır. Bölgedeki kayaların yapısı, zeminin geçirgenliğini artırmakta, yağış sulan tabana sızarak akarsu sisteminin gelişmesini önlemektedir.

■ **Habitatlar:** ÖDA; tatlı su gölü, ormanlar, yalancı maki toplulukları, kıyı kumulları, deniz kıyısı kayalıkları, sulak çayırlar, ağaçlandırma sahaları, tarım alanları ve yerleşim birimlerinden oluşur. Kumların özellikle rüzgarla kolaylıkla taşınabilmesi eskiden bir körfez olan Sankum Gölü'nün denizden koparak bir göle dönüşmesine neden olmuştur. Sankum Gölü'nün tabanı kumludur, özellikle güneybatı bölümü saz ve kofanın baskın olduğu sık bir bataklık ve turbalık bitki örtüsüyle kaplıdır. Gölün güneyinde subasar dişbudak (*Fraxinus angustifolia*) ormanı geniş yer tutar. Daha kuru ve tepelik alanları meşe, yalancı maki, kızılçam ve gürgen toplulukları kaplarken, kumulların bir bölümünde farklı çam türleriyle ağaçlandırma yapılmıştır. Tarım alanları, ÖDA'nın doğu yansında yoğunlaşır.

■ **Türler:** ÖDA, birçok nadir ve endemik bitki türü için önemlidir. Ülkemize endemik *Isatis arenaria*, *Verbascum degenii* ve *Crocus speciosus* ssp. *xantholaimos* bitkilerinin nesli tehlike altındadır.

Deniz kıyısı kayalıklarında tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*) üremektedir. Sankum Gölü'nde nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*), pasbaş patka (*Aythya nyroca*) ve büyük orman kartalı (*Aquila clanga*) kışlamaktadır.

Alanda ÖDA kriterlerini sağlamamakla birlikte karaca (*Capreolus capreolus*), yaban domuzu (*Sus scrofa*), çakal (*Canis aureus*), tilki (*Vulpes vulpes*), gelincik (*Musela nivalis*) ve porsuk (*Martens martens*) yaşamaktadır. Alanın kıyıları 1990'lı yılların ortalarına kadar Akdeniz foku (*Monachus monachus*) için önem taşımaktaydı.

■ **Alan Kullanımı:** Küçük bir yerleşim birimi olan Sinop şehir merkezi ÖDA'nın içindedir. Alandaki

insan faaliyetleri hayvancılık, tarım ve balıkçılıktır. Bölgede çok yoğun olmamakla beraber yaz turizmi vardır.

■ **Tehditler:** ÖDA üzerinde nükleer santral yapımı planlanmaktadır. Santralin yapımı, özellikle deniz canlılarının yok olmasına ve dolayısıyla Karadeniz'in en bakir kıyıları'nın doğal zenginliklerinin yok olmasına neden olacaktır.

Alandan kumul alımı kumul bitkilerine zarar vermektedir. Ayrıca kumul ve fundalıklarda yapılan ağaçlandırma çalışmaları, yörenin doğal bitki örtüsünü tehdit etmektedir.

Sankum Gölü, Keçi Deresi'nin getirdiği alüvyonlar ve kum fırtınaları sonucunda küçülmektedir. Alan üzerindeki bir diğer tehdit ise Sinop şehir merkezi ile Sankum Gölü arasında kalan bölgedeki sulama projesidir. Alanın doğal bitki örtüsünü ve su rejimini değiştirecek olan bu proje, Karasu Deresi'nin denize döküldüğü yerde oluşan deltayı da tehdit etmektedir.

Aşın otlatma, endemik bitki türleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Alanda özellikle Karagöl-Aksaz bölgesinde kaçak avcılık yapılmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Sankum Gölü'nün ve çevresindeki ormanların korunması için alanın yönetim planını hazırlamakta ve çeşitli koruma çalışmaları yürütmektedir.

Sinop Çevre Dostları Derneği, alandaki bitki örtüsünün korunması ve kaçak avcılığın engellenmesi için çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

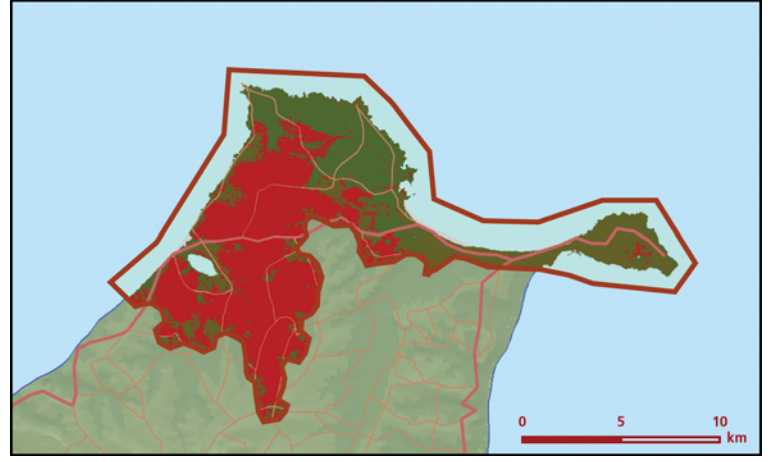
■ Yere İlgili Sahipleri

Sinop Valiliği; Sinop Çevre ve Orman İl Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Dairesi; Erfelek Kaymaklığı; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sinop Fen Edebiyat Fakültesi; Sinop Su Ürünleri Fakültesi; Sinop Çevre Dostları Derneği; On Dokuz Mayıs Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu; Samsun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Kuş Gözlem Kolu.

■ Arzu Gürsoy, Fazilet Üker

Sinop Yarımadası önemli doğa alanı topografya haritası

Sinop Yarımadası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Convolvulus persicus</i>	0	0	—	EN	Var	A2, B1
<i>Crocus speciosus ssp. xantholaimos</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Isatis arenaria</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Jurinea kilaea</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Peucedanum obtusifolium</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
<i>Verbascum degenii</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
 <i>Aquila clanga</i> - Avrupa	0	0	VU	EN	2-3 Birey (2003 Kışlama)	B1, C1
<i>Aythya nyroca</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	NT	VU	5-10 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Botaurus stellaris</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	I Çift (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gavia arctica</i>	0	0	LC	—	296 Birey (Kışlama)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	9 Birey (2002 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	55 Birey (1995 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	45-60 Çift (Üreme)	C1
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	C1
 <i>Lycaena dispar</i> - Kuzey Anadolu	0	0	NT	—	Var	C1

Convolvulus persicus © Ali İhsan Gökçen

Kazankaya Vadisi

OBK016

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Kızıl sırtlı örümcekuşu (*Lanius collurio*) © Tamer Zeybek

Yüzölçümü : 5621 ha
Boylam : 35,34°D
Enlem : 40,26°K
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

Yükseklik : 530 m - 1375 m
İl(ler) : Çorum, Yozgat, Amasya
İlçe(ler) : Göynücek, Ortaköy, Aydıncık

■ **Alanın Tanımı:** Kazankaya Vadisi, Yozgat ilinin Aydıncık ilçesi nden başlayarak kuzeye doğru yaklaşık 17 kilometre uzanır. ÖDA, Yeşilırmak Nehri'nin bir kolu olan Çekerek Çayı vadisi ve çevresindeki tepeleri içine alır. Yeşilırmak'ın önemli kollarından olan Çekerek, Çamlıbel Dağlarından doğar, Devinci Dağları'nın güneyinden batıya doğru akarak Kazankaya Vadisi'ni oluşturur.

■ **Habitatlar:** ÖDA; ağaçlı bozkırlar, meşe ormanları, nehir kıyısı bitki toplulukları, sarp kayalık alanlar ve tarım alanlarından oluşur. Çekerek Nehri'nin, vadi oluşumunu başlattığı yer olan Kazankaya Beldesi çevresinde bozkır bitki örtüsü hâkimdir. Akarsu kıyısındaki subasar alanlarda söğüt toplulukları yer almaktadır.

■ **Türler:** Dar yayılışlı ve ülkemize endemik bir bitki olan *Scorzonera ekimi* ÖDA kriterlerini sağlamaktadır.

ÖDA'da kızıl akbaba (*Gyps fulvus*) ve küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) üremektedir. Alandaki önemli memeli türlerinin başında su samuru (*Lutra lutra*) gelmektedir.

■ **Alan Kullanımı:** ÖDA'daki insan faaliyetlerinin başında tarım ve küçükbaş hayvancılık gelir. Vadinin genişlediği alanlarda sebze ve meyve yetiştirilmekte, İncesu köyü civarında ise keçi yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Kazankaya Vadisi son yıllarda yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmeye başlayan bir doğa alanıdır. İncesu köyüne yakın olan Hititler dönemine ait Şappinuva yerleşim alanı da birçok turisti bölgeye çekmektedir.

■ **Tehditler:** Alan üzerindeki en önemli tehdit, evsel atıkların oluşturduğu kirliliktir. Çekerek çayının geçtiği yerleşimlerde arıtma sistemi bulunmamaktadır.

Bunun yanında vadide yasadışı ağaç kesimi ve yasadışı avcılık devam etmektedir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Yozgat Valiliği ve Yozgat İl Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından vadinin milli park statüsü kazanması için girişimlerde bulunulmuştur.

Kuş Araştırmaları Demeği ve Çorum Kuş Gözlem Topluluğu alanda araştırma çalışmalarını yürütmektedir.

Küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) © Soner Bekir

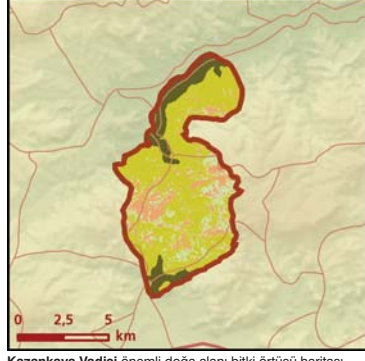
■ Yerel İlgili Sahipleri

Çorum Valiliği; Yozgat Valiliği; Çorum Belediyesi; Yozgat Belediyesi; Çorum İl Çevre ve Orman İl Müdürlüğü; Yozgat Çevre ve Orman İl Müdürlüğü; Yozgat Milli Parklar Başmühendisi; Aydıncık Kaymaklığı; Aydıncık Belediyesi; Kazankaya Belediyesi; Çorum Kuş Gözlem Topluluğu; Kuş Araştırmaları Demeği

■ Sönmez Yanardağ

Kazankaya Vadisi önemli doğa alanı topografya haritası

Kazankaya Vadisi önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Kuyrukkakan (*Oenanthe oenanthe*) © Murat Bozdoğan

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Scorzonera ekimii</i>	1	0	—	CR	Var	A2
 <i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Gyps fulvus</i>	0	0	LC	LC	3-4 Çift (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	B1, C1
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	C1

Kukumav (*Athene noctua*) © Tamer Zeybek

Yedikır Barajı

OBK017

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Küçük batağan (*Tachybaptus ruficollis*) © Tamer Zeybek

Yüzölçümü : 2583 ha
Boylam : 35,34°D
Enlem : 40,47°K
Yükseklik : 480 m - 540 m
İl(ler) : Amasya
İlçe(ler) : Suluova, Merzifon
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası, doğal sit alanı

- **Alanın Tanımı:** Yedikır Barajı, Amasya ilinin kuzeybatısında, il merkezine 24 kilometre mesafede yer alır. 1985 yılında sulama amacıyla inşa edilmiş küçük bir baraj gölüdür. Baraj suları Yeşilirmak Nehri'nin bir kolu olan Tersakan Çayı'ndan bir kanal ile taşınarak alanda depolanır. Baraj gölü, 7966 hektar tarım alanının sulanmasında kullanılır. Kuzeydoğusunda kalan arazi çam türleriyle ağaçlandırılmıştır. Gölün etrafında tarım alanları, ağaçlandırma sahası, küçük bir havaalanı ve bir balık çiftliği bulunur.
- **Habitatlar:** ÖDA, baraj gölü, tarım alanları ve çam ağaçlandırma sahasından oluşur. Gölün etrafı kuru tarımsal arazi ile çevrilidir. Ağaçlandırma sahası alanın kuzeydoğu kesimindedir.
- **Türler:** Yedikır Barajı, üreme dönemi dışında burada konaklayan çok sayıda angıt (*Tadorna ferginea*) ve dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*) ile ÖDA statüsünü almaktadır. Alanda aynı zamanda ÖDA kriterini sağlamayan çamurcun (*Anas crecca*), yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*), karabatak (*Phalacrocorax carbo*) ve büyük karabaş martı (*Larus ichthyaetus*) gibi türler de kışlamaktadır. Kır baykuşu (*Asio flammeus*) ve akkuyruklu kartal (*Haliaeetus albicilla*) alanda görülen diğer türler arasındadır.
- **Alan Kullanımı:** Gölde balıkçılık, göl çevresinde ise kuru tarım yapılır. Yedikır Barajı, çevresindeki yürüyüş parkuru, Devlet Su İşleri (DSİ) sosyal tesisleri, balık üretim tesisleri ve amatör balık avcılığı için uygun olması nedeniyle bölge için önemli bir piknik alanıdır.
- **Tehditler:** Alanda bilinen tek tehdit yasadışı avcılıktır.
- **Koruma Çalışmaları:** Göl 1989 yılında yaban hayatı koruma sahası ve doğal sit alanı ilan edilmiştir. Koruma sahası ilanı ile birlikte göle Amasya Valiliği tarafından "Yedikuğular Kuşçenneti" adı verilmiştir.

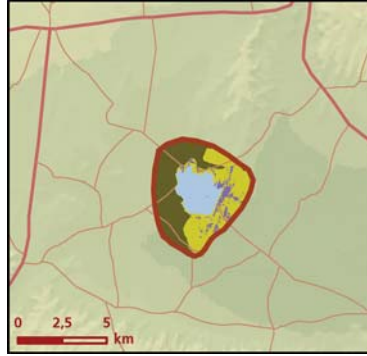

Yedikır Barajı © Geoff Welch

- **Yerel İlgili Sahipleri**
Amasya Valiliği; Devlet Su İşleri VII. Bölge Müdürlüğü; Yedikır Barajı Sulama Birliği; Suluova Kaymakamlığı.
- **Kiraz Erciyas**

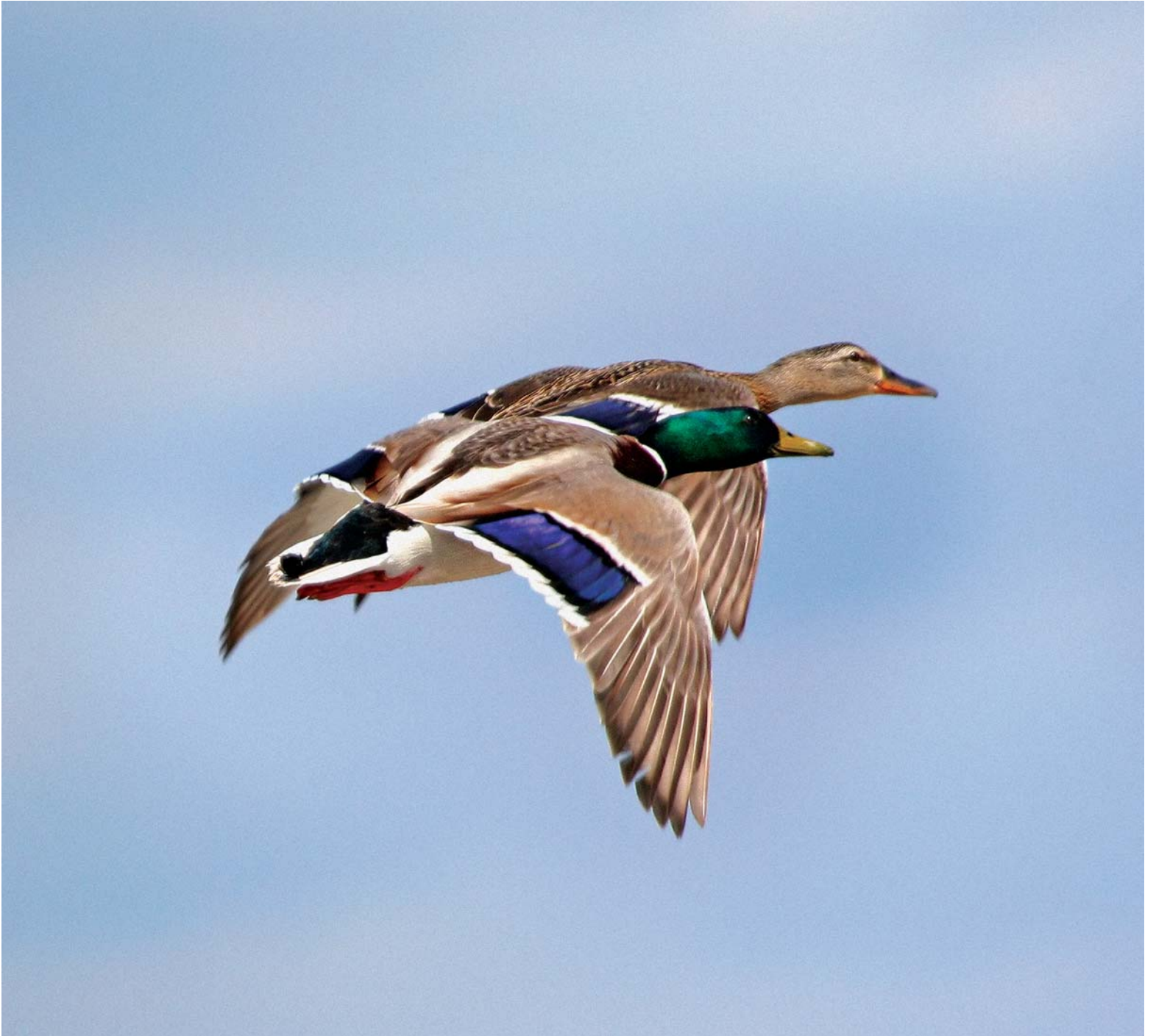

Yedikir Barajı önemli doğa alanı topografya haritası

Yedikir Barajı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	4 Birey (1996 Kışlama)	A1, B1, C1
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	744-1099 Birey (Göç)	B3, C1, C3
<i>Tadorna ferruginea</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	(LC)	205-610 Birey (Kışlama)	B3, C1, C3

Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*) © Kazım Çapacı

Akdağ - Amasya

OBK018

İzlenmesi Gerekli
Aynı (0)

Onosma bracteosum © Erdogan Tekin

Yüzölçümü : 58227 ha	Yükseklik : 290 m - 2058 m
Boylam : 35,99°D	İl(ler) : Amasya, Samsun
Enlem : 40,82°K	İlçe(ler) : Amasya merkez, Ladik, Taşova, Suluova
Koruma Statüleri : Yok	

■ **Alanın Tanımı:** Amasya şehir merkezinin hemen kuzeyine yer alan Akdağ, doğuda Kelkit Vadisi Önemli Doğa Alanı ile komşudur. Dağın güney sınırını Yeşilirmak Nehri, batı sınırını ise Yeşilirmak'ın kollarından biri olan Tersakan Çayı oluşturur. Yine nehrin ana kollarından biri olan Kozalan Çayı ise ÖDA'nın içinden geçer. Dağın kuzeyindeki Ladik Gölü de ÖDA sınırları içinde yer alır. Gölün kuzeyine inşa edilen set ile su seviyesi yükseltilmiş, sulama amaçlı bir baraj gölüne dönüştürülmüştür.

■ **Habitatlar:** ÖDA; orta Karadeniz ardı kayın ve sarıçam ormanları, dağ bozkırları, tatlı su gölü, sazlık alanlar, meyve bahçeleri ve tarım alanlarından oluşur. Dağın kuzey yamaçları kayın ormanlarıyla kaplıdır. Kayın ormanları ile Kozalan Çayı arasında kalan dağlık bölge bozkırdır ve bu kısım Kara Ömer Dağı olarak adlandırılır. Dağın güney kısmında ise sarıçam ormanları bulunur. Dağı çevreleyen düzlükler ve ÖDA içindeki su kenarları tarım alanlarıyla kaplıdır. ÖDA'nın kuzey sınırındaki Ladik Gölü'nün güney ve doğu kıyılarında sazlık alanlar, gölün ortasında ise saz ve su bitkilerinin oluşturduğu adacıklar bulunur.

■ **Türler:** ÖDA, ülkemize endemik nesli tehlike altında olan bitki, kuş, memeli ve kelebek türleri için önemlidir. Ülkemize endemik ondört bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bu türler arasında *Dianthus setisquameus*, *Polygonum samsunicum* ve *Silene manissadjani*'nin dünyadaki tek dağılışı Akdağ'dır.

ÖDA'nın kuzey sınırındaki Ladik Gölü, su kuşları için önemli bir üreme alanıdır. Göldeki adacıklarda ve göl çevresindeki köylerde balıkçılık türleri kuluçkaya yatmaktadır. Alandaki derin vadilerde ise küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) üremektedir.

ÖDA, ülkemize endemik bir memeli türü olan Anadolu tarla faresinin (*Microtus dogramacii*) yaşadığı önemli alanlardan biridir.

Kelebek türleri açısından son derece zengin alanda, nesli küresel ölçekte tehlike altında olan apollo (*Parnassius apollo*) kelebeği yaşamaktadır.

■ **Alan Kullanımı:** Dağın yüksek kesimlerindeki yaylalarda hayvancılık dağın çevresinde ise meyve ve sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır. Dağ köylerinde ceviz ovada ise elma, şeftali, vişne ve kiraz

üretimi yapılır. Ladik Gölü'nde balıkçılık yapılmaktadır. Sazan (*Cyprinus carpio*) ve turna balığı (*Esox lucius*) avlanmaktadır. Ladik İlçesi'nde kaplıcalar bulunur.

■ **Tehditler:** Ladik Gölü'nün baraj gölüne dönüştürülmesinden göldeki biyolojik yaşam olumsuz etkilenmiş, kuş ve balık nüfusunda düşüş olmuştur. Gölde kaçak kuş avcılığı ve balıkçılık sürmektedir.

Alan üzerinde bilinen en büyük tehdit dağın batısında inşa halinde olan Derinöz Barajı'dır. Baraj, Ladik İlçesi'nin batısındaki ovada sulu tarım yapılması amacıyla yapılmaktadır.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması yoktur.

Kirpi (*Erinaceus concolor*) © Aykut Ince

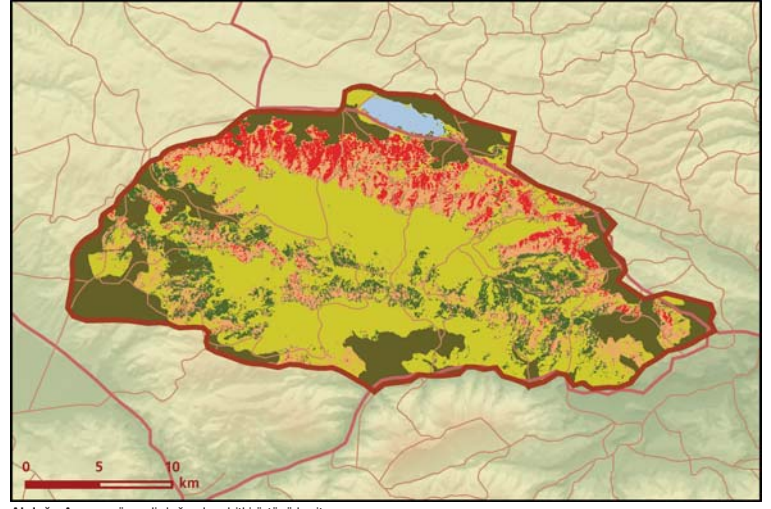
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Amasya Valiliği; Samsun Valiliği; Amasya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Samsun İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Tema Vakfı Amasya Şubesi.

■ **Dicle Tuba Kılıç**

Akdağ - Amasya önemli doğa alanı topografya haritası

Akdağ - Amasya önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Arenaria kotschyana ssp. stenophylla</i>	I	0	—	CR	Var	BI, B2
<i>Cephalaria paphlagonica</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Colchicum bornmuelleri</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Dianthus setisquameus</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Hieracium cryptonaevum</i>	I	0	—	DD	Var	A2
<i>Iris histrioides</i>	I	0	—	VU	Var	AI, A2
<i>Onobrychis bornmuelleri</i>	I	0	—	EN	Var	AI, A2
<i>Onosma bracteosum</i>	I	0	—	LC	Var	A2
<i>Papaver commutatum ssp. euxinum</i>	I	0	—	EN	Var	BI
<i>Peucedanum graminifolium</i>	I	0	—	EN	Var	AI, A2
<i>Polygonum samsunicum</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Ranunculus dissectus ssp. dissectus</i>	0	0	—	EN	Var	BI, B2
<i>Sideritis amasiaca</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Silene manissadjianii</i>	I	I	—	EN	Var	AI, A2
<i>Stachys huber-morathii</i>	I	0	—	VU	Var	AI, A2
 <i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Egretta garzetta</i>	0	0	LC	LC	20-30 Çift (Üreme)	CI
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	BI, CI
 <i>Microtus dogramacii</i>	I	0	—	LC	Var	A2, CI
 <i>Archon apollinus</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Lycena dispar</i> - Kuzey Anadolu	0	0	NT	—	Var	CI
<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	AI
<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Tomares nogelli</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI
 <i>Coenagrion ornatum</i>	0	0	—	—	Var	CI

Kızılırmak Deltası

OBK019

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Kızılırmak Deltası © Mehmet Altuğ

Yüzölçümü : 31327 ha
Boylam : 35,94°D
Enlem : 41,72°K
Yükseklik : 0 m - 90 m
İl(ler) : Samsun
İlçe(ler) : Bafra, Alaçam, Ondokuz Mayıs
Koruma Statüleri : Ramsar alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, doğal sit alanı

- **Alanın Tanımı:** Kızılırmak Deltası; Samsun ilinde Kızılırmak Nehri'nin denize döküldüğü yerde, Ondokuz Mayıs, Bafra, Alaçam ilçeleri sınırları içinde kalan alanın, Samsun-Sinop karayolunun kuzeyinde bulunan bölümünde uzanır. Kızılırmak Nehri, ÖDA içinde menderesler çizerek en kuzeydeki Bafra Burnu'ndan denize dökülür. Ülkemizin en geniş ve barındırdığı canlı sistemi açısından en zengin sulakalanlarından biri olan Kızılırmak Deltası, aynı zamanda Karadeniz Bölgesi'nin en büyük sulakalanı olma özelliğine sahiptir.
- **Habitatlar:** ÖDA; tatlı ve hafif tuzlu göller, nehir ekosistemi, kuru ve su basar çayırlar, sazlıklar, çamur düzlükleri, çok geniş bir kumul şeridi ve tarım alanlarından oluşur. Deltanın her iki yakasında denize paralel olarak uzanan sulakalanlar bulunur. Alanın doğu kısmındaki açık su alanı ve bataklık arazi yaklaşık 10 bin hektardır. Delta sınırları içerisinde Türkiye'nin ender subasar ormanlarından biri olan Galerix Ormanı bulunur. Batıda ise Karaboğaz Gölü adıyla bilinen geniş bir göl bulunur.
- **Türler:** ÖDA, kuşlar, sürüngenler ve içsu balıkları için büyük önem taşır. Ülkemizde en iyi izlenen sulakalanlardan biri olan deltada bu güne kadar 320 kuş türü görülmüştür. Kızılırmak Deltası, zengin bir çalı örtüsü ve çok büyük bir böcek popülasyonuna sahip olması nedeniyle Karadeniz üzerinden göç eden ötücü kuşlar için önemli bir dinlenme ve beslenme alanıdır.
Alanda üreyen önemli kuş türlerinin başında erguvani balıkçıl (*Ardea purpurea*), kara leylek (*Ciconia nigra*), kaşıkçı (*Platelia leucorodia*), pasbaş patka (*Aythya nyroca*) ve turna (*Grus grus*) gelir. Nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan ve göç döneminde ve kış aylarında burada konaklayan dikkuş ördekleri (*Oxyura leucocephala*) ÖDA'daki öncelikli türler arasında yer alır.
Kızılırmak Deltası mersin balıkları başta olmak üzere birçok içsu balığı için önemli bir alandır. *Acipenser gueldenstaedtii*, *Acipenser stellatus*, *Acipenser sturio* ve *Huso huso* deltada yaşayan ve nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan balık türleridir. Alanda yaşayan *Aphanius danfordii* ise ülkemize endemik bir balık türüdür.
- **Alan Kullanımı:** Bölge insanı sulakalandan tarım için sulama suyunu sağlamasının yanı sıra,

- balıkçılık, hayvan yetiştiriciliği, saz kesimi gibi etkinliklerle yararlanmaktadır. Delta içerisinde tarım alanları önemli yer tutar. Bölgede halen hububat, karpuz, çeltik, sebze ve şeker pancarı tarımı en önemli gelir kaynaklarını oluşturur. Alan sınırları içerisinde ve dışında hayvancılık yapılır. Manda ve siğir en yaygın hayvanlardır. Deltadaki diğer bir ekonomik etkinlik saz kesimidir. Kesilen sazın önemli bir bölümü ihraç edilir ve bölge insanı için önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Diğer bir etkinlik ise balıkçılıktır. Deltanın doğu bölümünde üç, batı bölümünde ise bir balıkçı kooperatifi bulunur.
- **Tehditler:** ÖDA üzerindeki en ciddi tehdit Devlet Su İşleri'nin (DSİ) yürüttüğü Bafra Kızılırmak Aşağı Havza Sulama Projesi'dir. Projenin en önemli ayağı olan ve yukarı havzadan gelen suların denize deşarjını sağlayacak olan kuşaklama kanalı, deltanın önemli su kaynaklarının önü kesecek ve kanalın çevresindeki sulak alanlarda ve çayırlarda önemli bir tahribata neden olacaktır.
Alandaki bir diğer tehdit ise, tarım ve hayvancılıkta kullanılan kimyasal ilaç ve gübrelerin neden olduğu kirliliktir. Alana deşarj edilen kimyasal ilaç ve gübre atıkları sulak alanda ötrofikasyona neden olmakta ve balıklara ve suda yaşayan canlılara zarar vermektedir.
ÖDA içindeki diğer tehditler ise konut yapımı (özellikle av evi ve yazlık olarak kullanılmak üzere), yasa dışı avcılık, aşırı otlatma ve kumulların tahribidir. Kumullardan kum alınarak cam hammaddesi olarak kullanılması planlanmaktadır.
- **Koruma Çalışmaları:** Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Doğa Derneği alanın yönetim planını hazırlamaktadır. Kuş Araştırmaları Derneği, Buğday Derneği, Samsun Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ornitoloji Merkezi yönetim planı sürecinin destekçileridir.

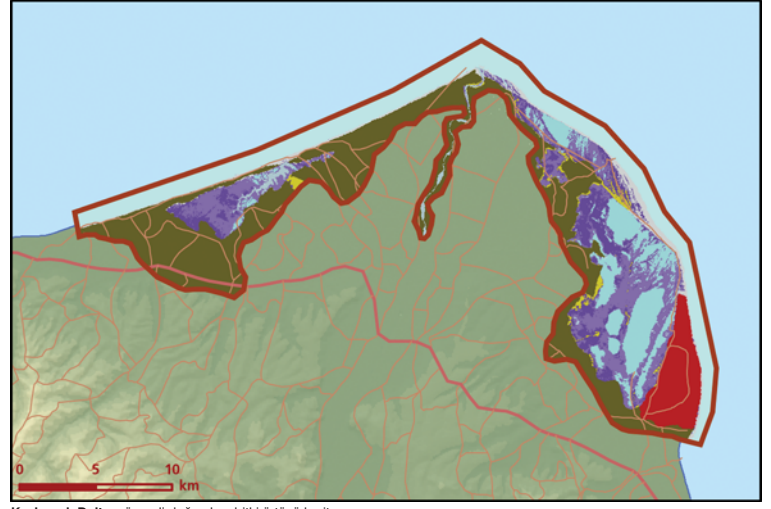
■ Yere İlişli Sahipleri

Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; Samsun Valiliği; Samsun İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ornitoloji Araştırma Merkezi; Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Kuş Gözlem Kolu; Doğa Derneği.

■ Sancar Barış, Arzu Gürsoy, Özden Sağlam, Can Yeniyurt

Kızılrmak Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

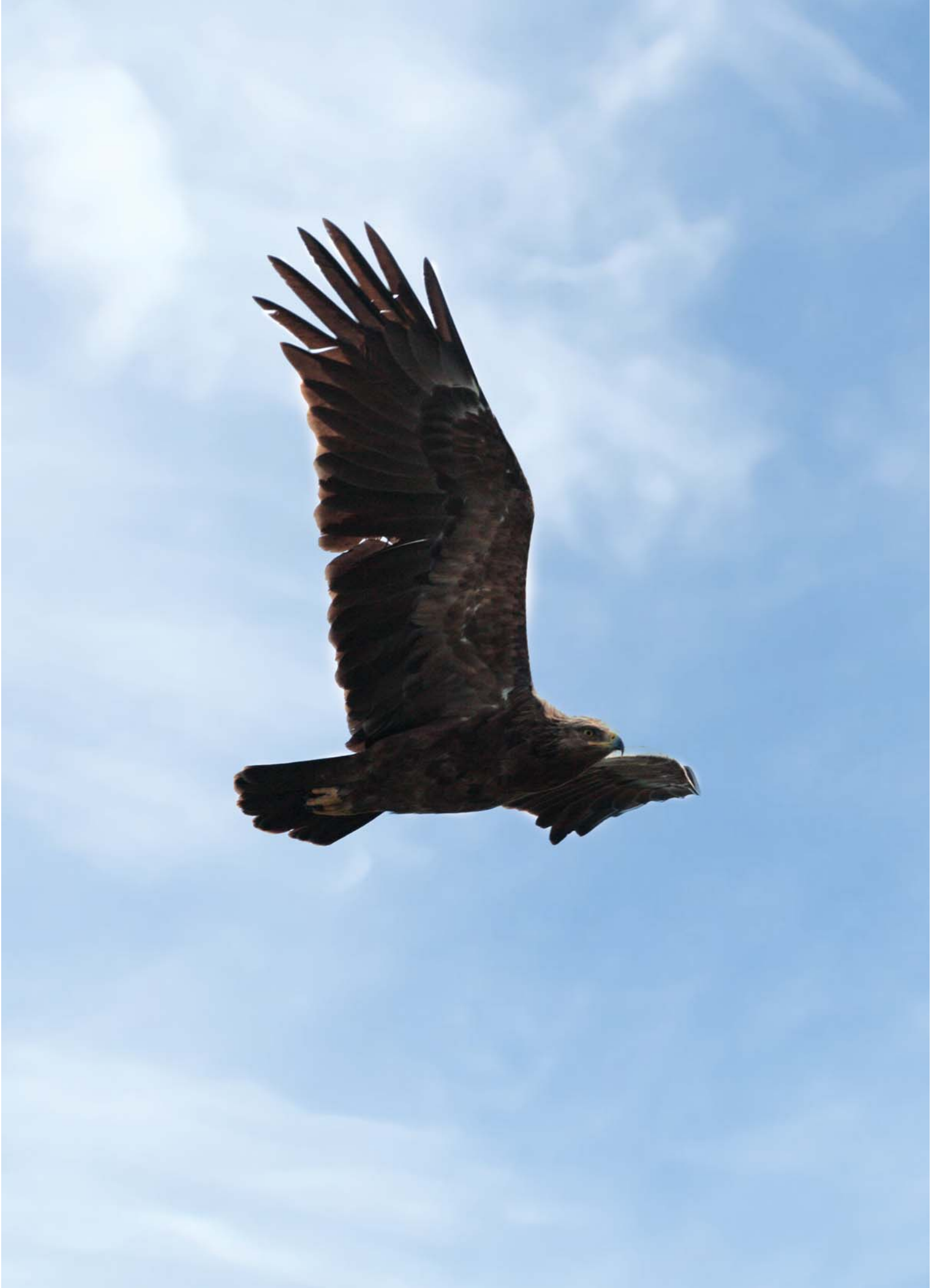
Kızılrmak Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Jurinea kilaea</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
 <i>Acrocephalus melanopogon</i>	0	0	LC	LC	1000-1500 Çift (Üreme)	C1
<i>Alcedo atthis</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Anas crecca</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	30000 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Anthus campestris</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Aquila pomarina</i>	0	0	LC	LC	4-5 Çift (Üreme)	C1
<i>Ardea purpurea</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	475-500 Çift (Üreme)	C1
<i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	4-6 Çift (Üreme)	C1
<i>Asio flammeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Aythya ferina</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	14952 Birey (1996 Kışlama)	B3, C3
<i>Aythya nyroca</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	NT	VU	150-200 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Botaurus stellaris</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	200-250 Çift (Üreme)	C1
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Burchinus oediconemus</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	VU	40-50 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Calandrella brachydactyla</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Casmerodius albus</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	11-15 Çift (Üreme)	C1
<i>Charadrius alexandrinus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	25-35 Çift (1992 Üreme)	C1
<i>Ciconia ciconia</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	125-130 Çift (Üreme)	C1
<i>Ciconia nigra</i> - Doğu Avrupa	0	0	LC	LC	30-35 Çift (Üreme)	C1
<i>Circus aeruginosus</i>	0	0	LC	LC	250-275 Çift (Üreme)	C1
<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	40-50 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Cygnus cygnus</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	20-400 Birey (2006 Kışlama)	B3, C1, C3
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	3200 Birey (1987 Göç)	B3, C1, C3
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	230 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Fulica atra</i> - Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	27511-49000 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Glareola pratincola</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	65-115 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Grus grus</i> - Anadolu ve Karadeniz	0	0	LC	(EN)	40-50 Çift (Üreme)	B1, B3, C1, C3
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	250-300 Çift (Üreme)	B3, C1, C3
<i>Ixobrychus minutus</i>	0	0	LC	LC	15-30 Çift (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	650-700 Çift (Üreme)	C1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Larus minutus</i> - Akdeniz, Karadeniz ve Hazar	0	0	LC	LC	3000-41000 Birey (Göç)	A3, B3, CI, C3
<i>Melanitta fusca</i> - Kafkasya	0	0	LC	(EN)	75-97 Birey (Kışlama)	B1, B3, CI, C3
<i>Netta rufina</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	1826-2496 Birey (Kışlama)	B3, C3
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	1246 Birey (1997 Göç)	A1, A3, B1, B3, CI, C3
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	101 Birey (2001 Kışlama)	A1, A3, B1, B3, CI, C3
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	830 Birey (1999 Kışlama)	A1, A3, B1, B3, CI, C3
<i>Oxyura leucocephala</i> - Doğu Akdeniz ve İran	0	0	EN	VU	341 Birey (2005 Kışlama)	A1, A3, B1, B3, CI, C3
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	180 Birey (1992 Göç)	CI
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	176 Birey (2002 Kışlama)	CI
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> - GD. Avrupa ve Türkiye	0	0	LC	LC	210 Birey (1999 Kışlama)	CI
<i>Platalea leucorodia</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	76 Çift (Üreme)	B3, CI, C3
<i>Plegadis falcinellus</i> - Ön Asya	0	0	LC	LC	3200 Birey (Göç)	B3, CI, C3
<i>Porphyrio porphyrio caspius</i>	0	0	LC	LC	600 Çift (Üreme)	B3, CI, C3
<i>Porphyrio porphyrio caspius</i>	0	0	LC	LC	1044 Birey (2005 Kışlama)	B3, CI, C3
<i>Recurvirostra avosetta</i> - Akdeniz ve GD. Avrupa	0	0	LC	LC	4 Çift (Üreme)	CI
<i>Sterna albifrons</i> - D. Avrupa	0	0	LC	LC	40-45 Çift (Üreme)	CI
<i>Sterna hirundo</i> - Güney Avrupa	0	0	LC	LC	85-90 Çift (Üreme)	CI
<i>Sylvia nisoria</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Tachybaptus ruficollis</i> - Avrupa ve Ön Asya	0	0	LC	LC	5900 Birey (1995 Kışlama)	B3, C3
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
 <i>Acipenser gueldenstaedtii</i>	0	0	EN	—	Var	A1, CI
<i>Acipenser gueldenstaedtii</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	B1, CI
<i>Acipenser stellatus</i>	0	0	EN	—	Var	A1, CI
<i>Acipenser stellatus</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	B1, CI
<i>Acipenser sturio</i>	0	0	CR	—	Var	A1, CI
<i>Acipenser sturio</i> - Karadeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, CI
<i>Alosa pontica</i>	0	0	DD	—	Var	CI
<i>Alosa tanaica</i>	0	0	—	—	Var	CI
<i>Aphanius danfordii</i>	1	0	—	(EN)	Var	A1, A2, CI
<i>Huso huso</i>	0	0	EN	—	Var	A1, CI
<i>Huso huso</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	B1, CI
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	0	0	LC	—	Var	CI

Kızılırmak Deltası © Can Yeniyurt

Küçük orman kartalı (*Aquila pomarina*) © Özkan Üner

Yeşilırmak Deltası

OBK020

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Küçük akbalıkcıl (Egretta garzetta) © Aykut İnce

Yüzölçümü : 20658 ha
Boylam : 36,79°D
Enlem : 41,35°K
Yükseklik : 0 m - 10 m
İl(ler) : Samsun
İlçe(ler) : Çarşamba, Terme, Tekkeköy
Koruma Statüleri : Yaban hayatı geliştirme sahası

- **Alanın Tanımı:** Yeşilırmak Deltası Önemli Doğa Alanı, Yeşilırmak Nehri'nin Karadeniz'e döküldüğü kıyı şeridi ile Tekkeköy ve Terme ilçelerinin kuzeyindeki sulakalan sistemleri ve subasar ormanları içine alır. Deltanın güney kısmında eski, kuzey kısmında ise yeni alüvyonlar bulunur. Eski alüvyonlar, delta güneyindeki dağlık alanın kuzey yamaçlarından başlar ve denizden 60 – 70 kilometre kadar mesafede bulunur. Bu eski delta'nın yüzeyi kuzeye doğru eğimlidir ve akarsularla oldukça derin yanlıştır. Alanda irili ufaklı birçok göl bulunur. Bunların en büyükleri alanın doğu kısmındaki Akgöl ve Simenit gölleridir.
- **Habitatlar:** ÖDA; tatlı su gölleri, sulak çayırlar, sazlık alanlar, tatlı ve tuzlu bataklıklar, kıyı kumulları ve tarım alanlarından oluşur. Deltanın doğu bölümünde kısmen de olsa doğal özelliklerini koruyabilmiş Simenit Gölü ve Akgöl sulakalanı ile sulakalanların arkasında gelişen *Cladium* toplulukları ve geniş bir ağaçlandırma sahası yer alır. Kıyı bandının ardında kalkerli turbalıklar ve bataklık toplulukları yer alır.
- **Türler:** Yeşilırmak Deltası kuşlar ve içsu balıkları için oldukça önemli bir alandır. Bölge başta su kuşları olmak üzere birçok kuş türü için önemli bir üreme ve kışlama alanıdır. Alanda üreyen önemli kuş türleri arasında alaca balıkcıl (*Ardeola ralloides*), pasbaş pakta (*Aythya nyroca*), balaban (*Botaurus stellaris*) ve gece balıkcılı (*Nycticorax nycticorax*) gelir. Bölgede yaşayan içsu balıklarından *Acipenser gueldenstaedtii*, *Acipenser stellatus*, *Acipenser sturio* ve *Huso huso*'nun nesli dünya ölçeğinde tehlike altındadır.
- **Alan Kullanımı:** Alandaki ana insan faaliyetleri tarım ve balıkçılıktır. Yüksek tarımsal üretim yapılan deltada çok sayıda yol, köy ve geniş tarım alanları bulunur. Başlıca ürünler fındık ve çeltiktir. Alanın daha sulak bölgelerinde kavaklıklar bulunur. Simenit Gölü ve Akgöl'de balıkçılık yapılmaktadır. Ayrıca saz kesimi yöre halkının diğer bir gelir kaynağıdır.
- **Tehditler:** Alan üzerindeki en ciddi tehdit su rejimine yapılan müdahalelerdir. Yeşilırmak üzerinde 1966 yılından beri barajlar kurulmuş ve nehrin aşağı havzası seddellenmiştir. 1968 yılından bu yana nehrin aşağı havzasında 67 bin hektarlık bir bölgede taşkın kontrolü çalışmaları yapılmaktadır. Devlet Su İşleri (DSİ), 1970 yılında Terme'nin doğu ve güneyinde 16 bin hektarlık alanı,

1992–1996 yılları arasında ise 20 bin hektarlık alanı drene etmiştir. Deltada yer alan Dipsiz ve Kuş gölleri kurutulmuştur. Karaboğaz Deresi'nin yatağı değiştirilmiş ve Simenit Gölü, Akgöl ve Simenit olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Simenit- Akgöl'ün bütünüyle tarım alanlarından dönen tahliye kanallarıyla beslenmesi, gölde ötrofikasyona ve neredeyse tüm açık su yüzeyinin sazla kaplanmasına neden olmuştur. Bu çalışmalar sonucunda delta'nın büyük bir kısmı tarım alanlarına dönüştürülmüştür.

Alandaki diğer tehditler, yazlık olarak kullanmak üzere plansız konut yapımı, kumullardaki karaçam ağaçlandırması, yasadışı avcılık, aşırı bitki sökülmesi ve aşırı otlatmadır.

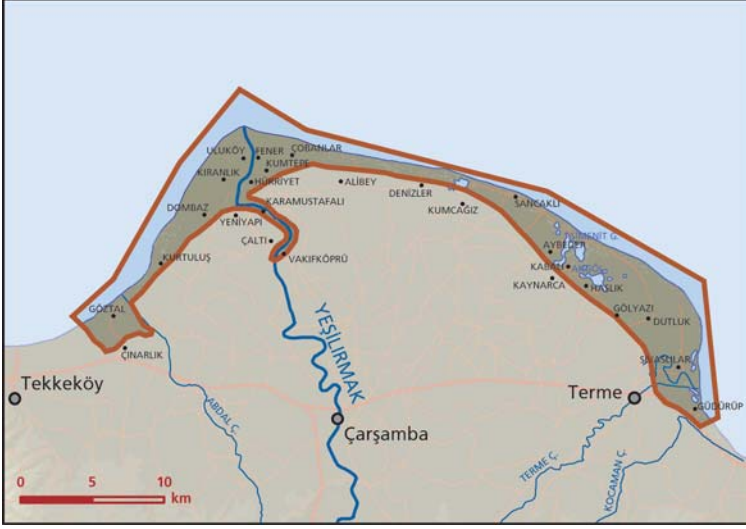
- **Koruma Çalışmaları:** Simenit Gölü ve Akgöl çevresi 1975 yılından beri yaban hayatı koruma sahası olarak koruma altındadır. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu alanda kuş araştırma çalışmaları yürütmektedir.

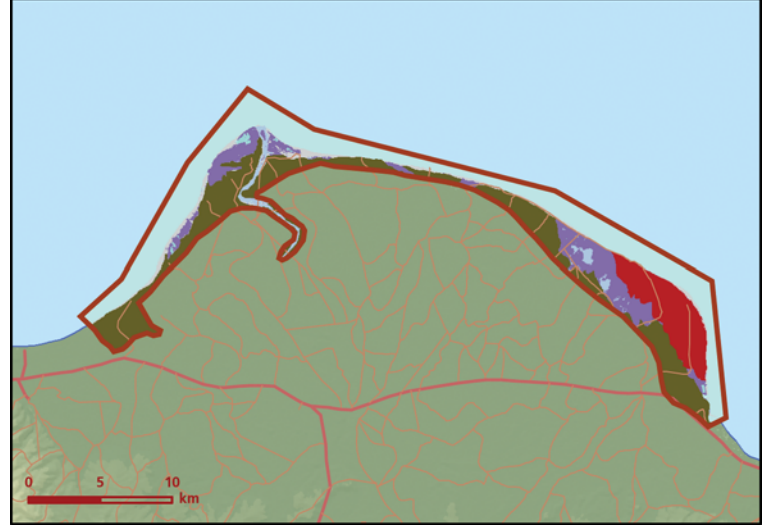
Karakarınlı kumkuşu (Calidris alpina) © Murat Bozdoğan

- **Yerel İlgili Sahipleri**
Samsun Valiliği; Samsun İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü; Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği; On Dokuz Mayıs Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Kuş Gözlem Kolu.

- **Arzu Gürsoy**

Yeşilırmak Deltası önemli doğa alanı topografya haritası

Yeşilırmak Deltası önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Acrocephalus melanopogon</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Ardeola ralloides</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	30-40 Çift (Üreme)	CI
<i>Aythya nyroca</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	NT	VU	10-20 Çift (Üreme)	BI, CI
<i>Botaurus stellaris</i> - Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	20 Çift (Üreme)	CI
<i>Circus aeruginosus</i>	0	0	LC	LC	30-50 Çift (Üreme)	CI
<i>Egretta garzetta</i> - D. Avrupa ve Akdeniz	0	0	LC	LC	30 Çift (Üreme)	CI
<i>Himantopus himantopus</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	30-50 Çift (Üreme)	CI
<i>Ixobrychus minutus</i>	0	0	LC	LC	5-10 Çift (Üreme)	CI
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Melanitta fusca</i> - Kafkasya	0	0	LC	(EN)	371-870 Birey (Kışlama)	BI, B3, CI, C3
<i>Netta rufina</i> - D. Akdeniz ve Karadeniz	0	0	LC	LC	520 Birey (1995 Kışlama)	B3, C3
<i>Nycticorax nycticorax</i> - D. Avrupa ve D. Akdeniz	0	0	LC	LC	9-10 Çift (Üreme)	CI
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
 <i>Emys orbicularis</i>	0	0	NT	NT	Var	CI
 <i>Acipenser gueldenstaedtii</i>	0	0	EN	—	Var	AI, CI
<i>Acipenser gueldenstaedtii</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	BI, CI
<i>Acipenser stellatus</i>	0	0	EN	—	Var	AI, CI
<i>Acipenser stellatus</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	BI, CI
<i>Acipenser sturio</i>	0	0	CR	—	Var	AI, CI
<i>Acipenser sturio</i> - Karadeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI
<i>Alosa pontica</i>	0	0	DD	—	Var	CI
<i>Alosa tanaica</i>	0	0	—	—	Var	CI
<i>Huso huso</i>	0	0	EN	—	Var	AI, CI
<i>Huso huso</i> - Karadeniz	0	0	EN	(EN)	Var	BI, CI
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	0	0	LC	—	Var	CI

Kelkit Vadisi

OBK021

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Kelkit Vadisi © Cüneyt Oğuztüzün

Yüzölçümü : 176768 ha
Boylam : 36,74°D
Enlem : 40,65°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 170 m - 1850 m
İl(ler) : Tokat, Amasya, Sivas, Samsun
İlçe(ler) : Ayvacık, Ladik, Taşova, Erbaa, Niksar, Başçiftlik, Reşadiye, Koyulhisar, Almus, Suşehri

- **Alanın Tanımı:** ÖDA, Amasya il merkezinin doğusunda, Yeşilırmak Nehri'nin en büyük kolu olan Kelkit Çayı'nın oluşturduğu büyük ve derin bir vadidir. Ülkemizin kirlenmemiş ender akarsularından biri olan Kelkit ÖDA'sı, doğuda Çamlıca Barajı, batıda ise Akdağ ile sınırlanır. Taşova, Erbaa, Niksar ve Reşadiye ilçeleri alanın içinde kalır. Tüm bu ilçeleri birbirine bağlayan karayolu alanın içinden geçer. Kelkit Vadisi, Karadeniz bölgesinde olmasına rağmen Akdeniz mikrokliması özelliği gösterdiğinden bu bölgenin canlı topluluklarının dar ve kopuk yayılışlı örneklerini barındırır.
- **Habitatlar:** ÖDA; meşe ormanları, kızılçam, sarıçam, karaçam ve kayın ormanları, kalıntı sedir toplulukları, tarım alanları, nehir kıyısı bitki toplulukları ile Akdenize özgü maki topluluklarından oluşan bir mozaik görünümündedir. Alanda iki kalıntı sedir topluluğu bulunur ve bu nedenle ÖDA sedir ağaçlarının dünya dağılımının en kuzey ucunu oluşturur. Vadide Avrupa – Sibiry ve Akdeniz biyomlarının karışımı bir arada görülür.
- **Türler:** Ülkemize endemik *Stachys inanis*, Kelkit Vadisi'nde yaşayan ve dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan bir bitki türüdür.
Vadi, başta küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) olmak üzere çeşitli kuş türleri için önemli bir yuvalama alanıdır. Suya yakın orman ve taşlık alanlarda bulunan pürtlüklü semender (*Triturus karelinii*) alandaki önemli çift yaşamlı türüdür.
Kara gözlü mavi kelebek (*Glaucopteryx alexis*) ve Anadolu gelinciği (*Tomares nogelli*) alanda yaşayan önemli kelebek türleridir.
- **Alan Kullanımı:** Bölgede başlıca insan faaliyetleri ormancılık ve tarımdır. Birçok ilçe merkezini içerdiğinden ÖDA sınırları içinde insan nüfusu fazladır.
- **Tehditler:** Alandaki ormanlarda kaçak ağaç kesimi devam etmekte ve aşın otlatma yine orman dokusunu olumsuz yönde etkilemektedir.
Ayrıca bölgedeki plansız yapılaşma ve yol genişletme çalışmaları vadideki doğal yaşamı tehdit etmektedir.
- **Koruma Çalışmaları:** Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Sivas ve Tokat illerinin karar vericileri, sivil

toplum kuruluşları ve Çekül Vakfı'ndan oluşan Kelkit Platformu, Kelkit Havzası'nın korunması amacıyla Kelkit Havzası Gelişim Projesi'ni hayata geçirmektedir. Proje, Kelkit Çayı ve kollarında erozyonun önlenmesi, meraların ıslahı, ormanların korunması, su kaynaklarının ekonomik kullanılması, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve bölgenin yaşam standardını ve ekonomik gücünü artırmak için ön etüt çalışmaları, planlama, projelendirme ve uygulama çalışmalarının yapılmasını amaçlamaktadır.

Kuyrukkakan (*Oenanthe oenanthe*) © Özden Sağlam

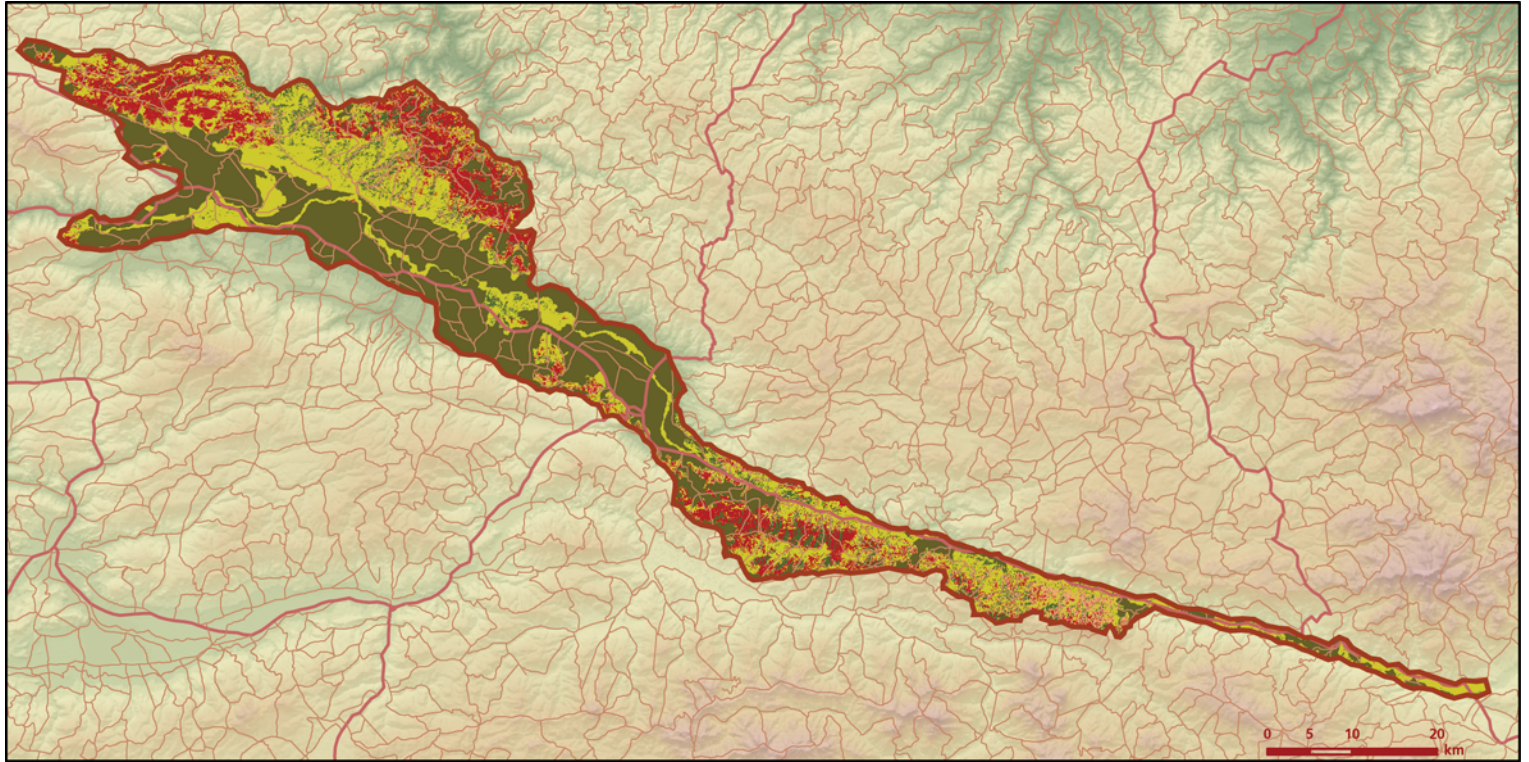
■ Yere İliği Sahipleri

Tokat Valiliği; Amasya Valiliği; Sivas Valiliği; Samsun Valiliği; Erzincan Valiliği; Giresun Valiliği; Gümüşhane Valiliği; Erbaa Kaymakamlığı; Niksar Kaymakamlığı; Taşova Kaymakamlığı; Reşadiye Kaymakamlığı; Çekül Vakfı.

■ Bahtiyar Kurt

Kelkit Vadisi önemli doğa alanı topografya haritası

Kelkit Vadisi önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Stachys inanis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Nadir (Üreme)	CI
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Circaetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	CI
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	BI, CI
 <i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
 <i>Triturus karelinii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
 <i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI
<i>Tomares nogelli</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	BI, CI

Kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*) © Soner Bekir

Delice doğan (*Falco subbuteo*) © Özkan Üner

© Cüneyt Oğuztüzün

Balıca Tepeleri

OBK022

Korumaya Bağımlı
Gerileme (-1)

Uzunkanatlı yarasası (*Miniopterus schreibersii*) © Laurens Vogelaers

Yüzölçümü : 28034 ha

Boylam : 36,34°D

Enlem : 40,22°K

Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 640 m - 1916 m

İl(ler) : Tokat

İlçe(ler) : Tokat merkez, Pazar, Artova

■ **Alanın Tanımı:** ÖDA, Deveci Dağları'nın doğu yarısındaki tepelik alanlardan oluşur. Doğuda Tokat-Sivas karayoluyla, kuzeyde Yeşilirmak Nehri'yle, güneyde ise Artova ilçesi ile sınırlıdır. Yeşilirmak'ın kollarından biri olan Çaylı Deresi alanın içinden geçer. Bölgenin en yüksek noktası Balıca Mağarası'nın batısındaki Akdağ'dır. Yarasalar için önem taşıyan Balıca Mağarası, ilçe merkezine 8 kilometre uzaklıktadır. Yaklaşık 680 metre boyunda ve 95 metre yüksekliğindedir. 1995 yılında turizme açılan mağarayı yurtdışından ve yurtiçinden binlerce turist ziyaret etmektedir. Mağaranın yaşının 3,7 milyon yıl olduğu tahmin edilmektedir.

■ **Habitatlar:** ÖDA; Orta Anadolu meşe ormanları, dağ ve ova bozkırları ile tarım alanlarından oluşur. Akdağ'ın yüksek kesimleri dağ bozkırlarıyla, özellikle güneye bakan yamaçları ise ova bozkırlarıyla kaplıdır. Tarım alanları, alanın kuzey sınırında Yeşilirmak Nehri'ne dökülen dereler boyunca görünür. Meşe ormanları ise alanın batı kısmı ve doğu ucunda yoğunlaşır.

■ **Türler:** Balıca Tepeleri nesli dünya ölçeğinde tehlike altında olan ve ülkemize endemik bir adaçayı türüne (*Salvia reeseana*) ev sahipliği yapar.

Balıca Tepeleri memeli türleri açısından oldukça zengindir. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan nalburunluyarasası (*Rhinolophus mehelyi*) bölgede yaşayan öncelikli bir memeli türüdür.

Sarı lekeli zıpzıp (*Thymelicus acteon*) alanda yaşayan ve bölgesel ölçekte önem taşıyan bir kelebek türüdür.

■ **Alan Kullanımı:** Bölgedeki temel geçim kaynaklarının başında tarım ve hayvancılık faaliyetleri gelmektedir. Bunu dışında bölgede bulunan Balıca Mağarası bölgeye turizm geliri sağlayan bir cazibe merkezidir.

■ **Tehditler:** Alan üzerindeki en ciddi tehdit Balıca Mağarası'ndaki doğal yaşam üzerindeki etkisi gözardı edilerek yürütülen turizm faaliyetleridir. Mağaranın kullanımı ve ışıklandırmasının mağarada yaşayan yarasaları rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmesi gereklidir.

■ **Koruma Çalışmaları:** Alanda bilinen bir koruma çalışması bulunmamaktadır.

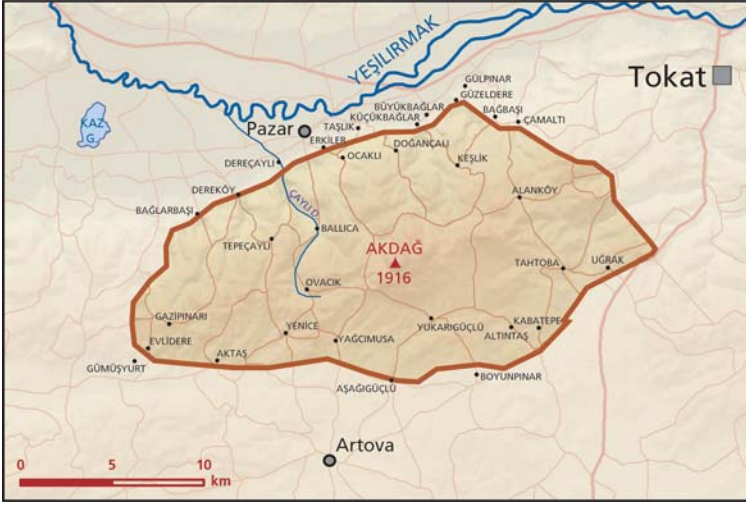

Farekulaklı büyük yarasası (*Myotis myotis*) © Mehmet Oktar Güllüoğlu

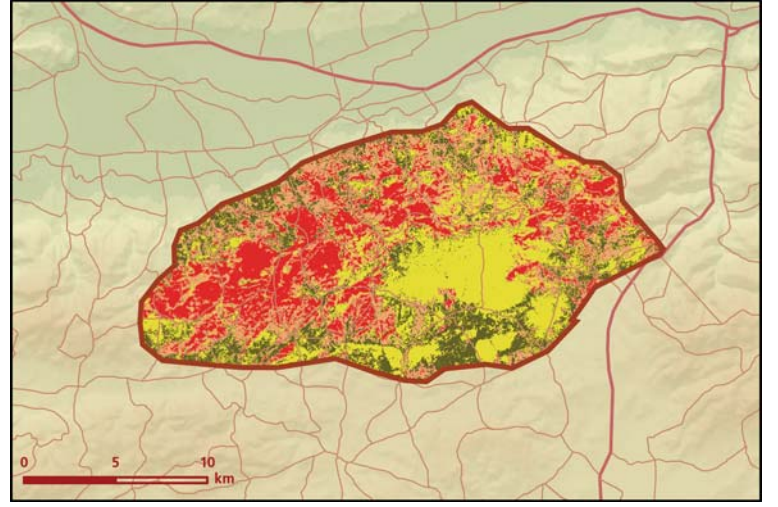
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Tokat Valiliği; Tokat İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Pazar kaymakamlığı; Artova Kaymakamlığı.

■ **Dicle Tuba Kılıç, Bahtiyar Kurt**

Ballica Tepeleri önemli doğa alanı topografya haritası

Ballica Tepeleri önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Salvia reeseana</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
 <i>Miniopterus schreibersii</i>	0	0	LC	NT	Var	CI
<i>Myotis blythii</i>	0	0	LC	LC	Var	CI
<i>Myotis myotis</i>	0	0	NT	LC	Var	CI
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, CI
 <i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	BI

Ballica Mağarası © Mehmet Oktar Güllüoğlu

Nallıhan Tepeleri

OBK023

İzlenmesi Gerekli
İlerleme (+ 1)

Nallıhan Tepeleri © Yıldray Lise

Yüzölçümü : 82667 ha
Boylam : 31,54°D
Enlem : 40,24°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 490 m - 1870 m
İl(ler) : Ankara, Bolu
İlçe(ler) : Nallıhan, Seben, Kırısçık, Beypazarı

■ **Alanın Tanımı**: ÖDA, Nallıhan-Beyazan karayolu ile Seben İlçesi arasında doğubatu doğrultusunda uzanan tepelerden oluşur. Alanın batı sınırını Nallıhan Çayı oluşturur. Alandaki tepeler, çay ve derelerin açtığı küçük vadilerle bölünmüştür. Alanın ortasından Sakarya Nehri'nin doğubatu kollarından biri olan Aladağ Çayı geçer. Alanda kireçtaşı, jipsli, mamli ve killi topraklardan oluşan tepeler bitki çeşitliliği açısından çok önemlidir. Alanda karaçam ormanlarının yanı sıra Akdeniz bitki örtüsüne özgü kızılçam ormanları da bulunur ve bu nedenle Akdeniz bitki örtüsüne özgü çok sayıda türe rastlanır. Seben ilçesinde Seben Kaya Mezarları ve Bağlum (Seben) Kaplıcası bulunur.

■ **Habitatlar**: ÖDA; bozkırlar, sulu ve kuru tarım alanları, meşe ve ardıç toplulukları, karaçam ve kızılçam ormanlarından oluşur. Tepelerin güneye bakan yamaçlarında karaçam ormanları bulunurken, Aladağ Çayı ve kollarındaki derin vadilerde geniş kızılçam ormanları bulunur.

■ **Türler**: Bitki türleri açısından önemli alanda ÖDA kriterini sağlayan türler *Alyssum niveum* ve *Asyneuma linifolium* ssp. *nallıhanicum* ve *Muscari adili*'dir.

ÖDA aynı zamanda yırtıcı kuşlar açısından önemlidir. ÖDA kriterlerini sağlamamakla birlikte ÖDA'da kara akbaba (*Aegypius monachus*), küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) ve sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) düzenli olarak görülmektedir. Kızıl geyik (*Cervus elaphus*) ÖDA kriterlerini sağlamayan ancak korumada öncelikli türlerden biridir.

■ **Alan Kullanımı**: Alanda az miktarda hayvancılık, sulu ve kuru tarım yapılır. Buğday tarlaları ve bağlar özellikle güneyde geniş yer kaplar. Kuzeygüney doğrultusunda uzanan çay ve dereler boyunca sebze yetiştirilir ve geniş meyve ve ceviz bahçeleri yer alır. Aladağ Çayı'nın ÖDA'nın güney kısmını oluşturan bölümünde çeltik tarımı yapılır.

Sekli köyünün kuzeyindeki yamaçlar Ankara'daki doğaseverler tarafından günübirlik kamp gezileri amacıyla kullanılır.

■ **Tehditler**: Alandaki kızılçam ormanlarında aşın ve kaçak kesim yapılmaktadır. Alanın güneyindeki Eti Soda İşletmesi'nin alandaki bozkır türlerine olan etkisi bilinmemektedir. Ancak yöre halkı işletmenin zaman zaman atıklarını atmadan tarım alanlarını sulayan derelere bırakmasından

şikâyetçidir.

Nallıhan-Beyazan ilçeleri arasında yapımı planlanan çift yol alanın güneyindeki tepelerdeki nadir bitki türlerini tehdit etmektedir. Yol inşasının bu türleri dikkate alarak planlanması gerekmektedir.

Alanda özellikler geyikler üzerinde yasadışı avcılık baskısı bulunur.

■ **Koruma Çalışmaları**: Alanda bilinen bir koruma çalışması yoktur.

Kerkenez (*Falco tinnunculus*) © Tamer Zeybek

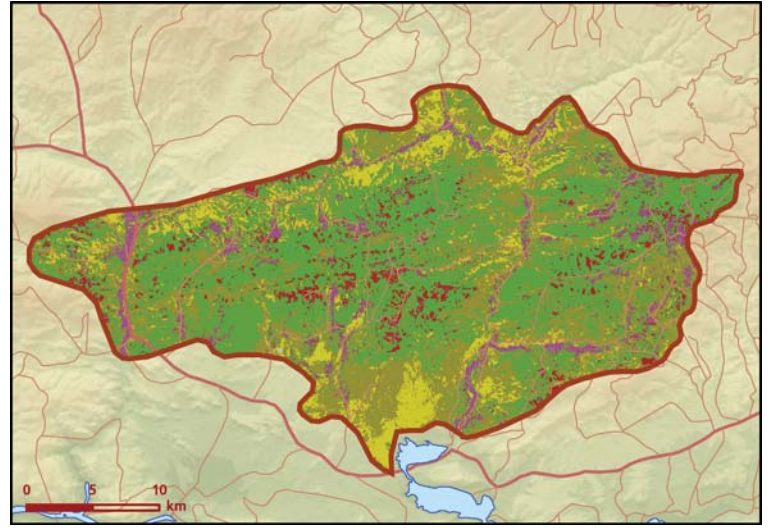
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Ankara Valiliği; Bolu Valiliği; Ankara İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Nallıhan Kaymaklığı; Beypazarı Kaymaklığı; Seben Kaymaklığı; Nallıhan Belediyesi; Beypazarı Belediyesi; Seben Belediyesi; Doğa Derneği.

■ **Dicle Tuba Kılıç, Özgür Koç**

Nallihan Tepeleri önemli doğa alanı topografya haritası

Nallihan Tepeleri önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Alyssum niveum</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Astragalus trichostigma</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Asyneuma linifolium ssp. nallihanicum</i>	I	0	—	EN	Var	B1, B2
<i>Muscari adili</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
 <i>Testudo graeca</i>	0	0	VU	NT	Var	A1, C1

Astragalus trichostigma © Mecit Vural